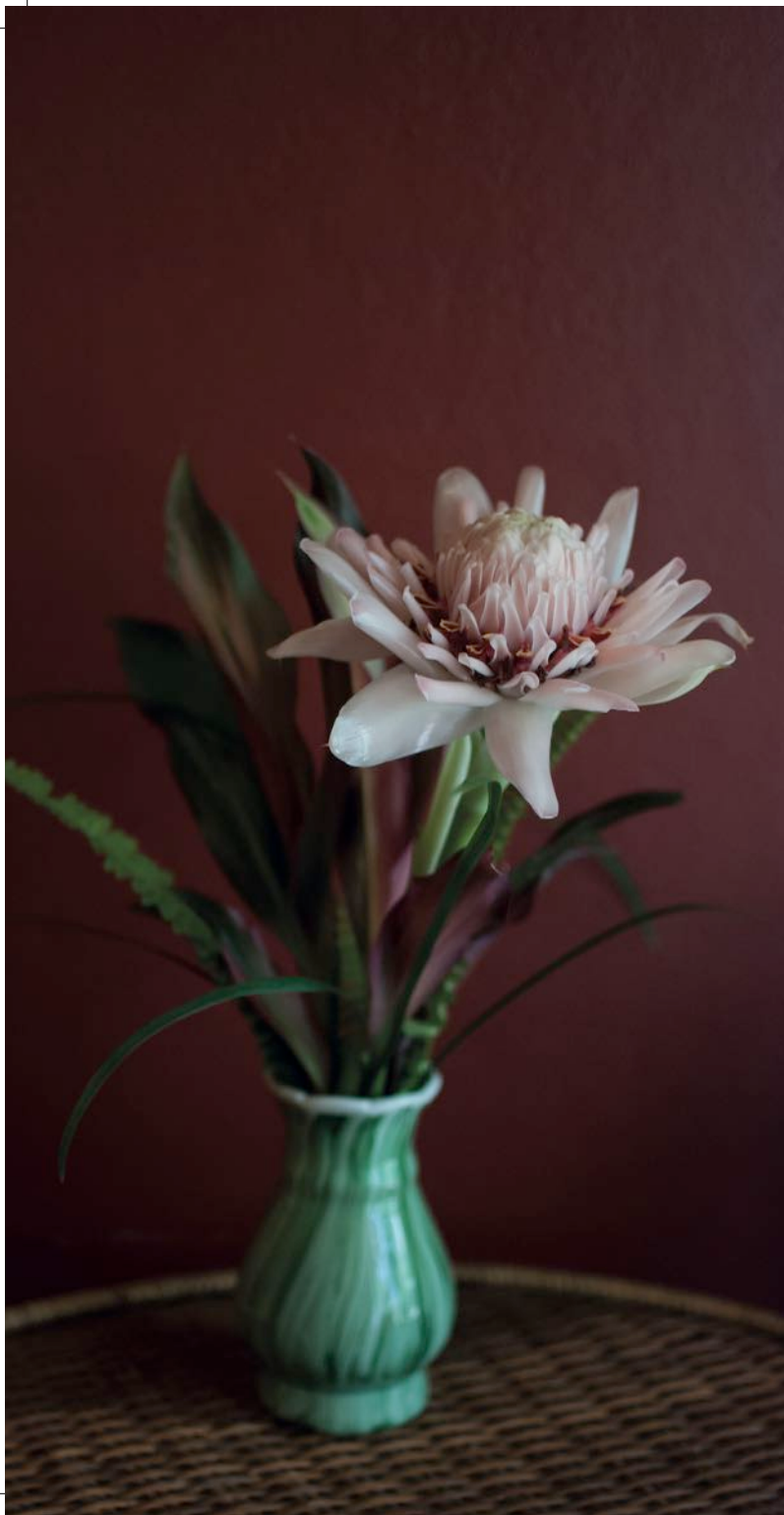

“เรามุ่งสร้างวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นให้สามารถใช้ทุนและศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ ด้วยการจัดการข้อมูลชุมชนในหลากหลายด้าน ซึ่งถือเป็น “แก่น” และ “กลไก” สำคัญ ในการเอาพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา อันเป็นหนทางเดียวที่จะสามารถพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ภายใต้อัตลักษณ์และตัวตนของชุมชน”

ดวงพร เสงบุญพันธ์

ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

งอกงามด้วยความ پاکเพียร

‘กฤตตถุณ’

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-616-7790-55-8

พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2557

บรรณาธิการอำนวยการ	ดวงพร เฮงบุญพันธ์ นพดล ณ เชียงใหม่
บรรณาธิการ	อุบล ยะไวยุทธวิชัย ศุทธา แพรสี กฤตพจน พงศ์ศิริประสิทธิ์
กองบรรณาธิการ	อารีรัตน์ มาตัน บุญศิริ ศรียอด พาริดา มามณี กฤติยา ยาวิชัย
ช่างภาพ	กฤตพจน พงศ์ศิริประสิทธิ์
ศิลปกรรม	สรวิศ จำนาศิลป์
ออกแบบปก	สรวิศ จำนาศิลป์
พิสูจน์อักษร	ปริญนันท์ ตั้งพุทธิพงศ์
ประสานงานการผลิต	ชัชฎาพร ณ บางช้าง
จัดพิมพ์โดย	

สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

อาคารเรียนรู้สุขภาวะ เลขที่ 99/8

ซอยงามดูพลี แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 02-343-1500 www.thaihealth.or.th

www.punsook.org, www.facebook.com/punsook

คำนำ

เป็นความจริงที่ว่า ปัญหาจะเป็นสิ่งที่น้อมนำสังคมให้สูงขึ้น แต่นั่นก็ยังไม่เพียงพอ เพราะสังคมที่คนหมู่มากไม่ได้มีโอกาสในเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียม คนกลุ่มหนึ่งสุขสบาย คนอีกกลุ่มลำบาก ช่องว่างระหว่างคนทั้งสองกลุ่มต้องอาศัยน้ำใจเข้ามาเชื่อมประสาน นั่นจึงทำให้สังคมอ่อนโยน แลดูน่าอยู่มากขึ้น

ด้วยว่าคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสัมผัสสัมพันธ์กับการพัฒนาชุมชน คนที่นี้จึงไม่เคยหยุดเปิดรับสิ่งดี หรือนิ่งนอนอยู่กับสิ่งที่ตัวเองมี ตรงกันข้ามกลับแสวงหาความรู้ใหม่ เพื่อพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ทุกคนร่วมด้วยช่วยกันทำ ร่วมด้วยช่วยกันรับผลประโยชน์

ก้าวเดินทีละก้าวอย่างมั่นคงได้นำพาตำบลดอนแก้วพัฒนามาอย่างยั่งยืน ด้วยการก้าวแต่ละก้าวของที่นี่เป็นก้าวที่เกาะเกี่ยวกันไปทั้งชุมชน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในชุมชน โดยมียอมมองข้ามแม้เพียงหน่วยเล็กๆ ที่ไม่มีใครมองเห็น

ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา ความเพียร และน้ำใจ หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ และความมีใจอันเอื้ออาทรนี้เองที่เป็นเสน่ห์แท้จริงของคนดอนแก้ว

ถ้าไม่เชื่อต้องลองเข้ามาสัมผัส

คณะบรรณาธิการ

Happiness – บทนำเรื่อง: ความสุขของคนดอนแก้ว	9
Wisdom & Sharing – ปัญญาและการแบ่งปัน	11
อิฐก้อนแรก	13
นวัตกรรมใหม่ ภายในรั้วความรู้หาวิชาลัย	15
Management – การบริหารจัดการ	19
สร้างการมีส่วนร่วม	20
ยึดมั่นธรรมาภิบาล	22
Health – สุขภาพของคนดอนแก้ว	25
โรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว ไกลบ้าน...ใกล้ใจ	26
นวัตกรรม 3 ตี 4 เส้า	28
ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และผู้สูงอายุ	30
จิตอาสาดูแลสุขภาพเชิงรุก	32
จิตอาสาสมัครคอร์	33
แพทย์แผนไทย สมุนไพร และลูกประคบ	34
Environment – สิ่งแวดล้อมของคนดอนแก้ว	37
ขยะทองคำ	39
ธนาคารขยะรีไซเคิล	40
โรงปุ๋ยหมักและรดส้มคันเดิม	42
พลังงานทดแทน แก๊สชีวภาพ	44
Education – การศึกษา ‘วิชาชีวิต’	47
สภาเด็กและเยาวชน	48
ถ่วงออกคุณธรรม สร้างความเป็นพลเมืองตั้งแต่เด็ก	50
อบต.น้อย ต่อยอดคุณธรรม	51
พุทธศาสนวันอาทิตย์	52
Stay – อยู่แบบคนดอนแก้ว	55
โฮมสเตย์สีเขียว	56
โฮมสเตย์ลุงประดิษฐ์	60

สารบัญ

Culture – วัฒนธรรม	65
ไม้ไผ่ขด ของดีดอนแก้ว	66
ข้าวย่อนยุค	68
ป๊อปปี้...เสียงแห่งล้านนา	70
Where to eat – มาดอนแก้วกินอะไร	73
สารระรส อร่อยเพื่อสุขภาพ	74
กล้วยเดี่ยววันหยุด	76
ข้าวมันไก่โกเฮง	78
Sightseeing – เที่ยวชมดอนแก้ว	80
วัดพระนอนขอนม่วง	82
วัดดาราภิรมย์	83
วัดโสภณาราม	84
วัดปิยาราม	85
สำนักสงฆ์สันเหมืองประชาราม	85
ห้วยตึงเฒ่า – ทะเลเชียงใหม่	86
Interview – สัมภาษณ์ ‘ภาวะผู้นำ’	89
ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างบนความยั่งยืน	91
นพดล ณ เชียงใหม่	
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว	
สร้างฐานจากธรรมาภิบาล	92
อุบล ยะไวยุทธะวิชัย	
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว	
จากการมีส่วนร่วม สู่ร่วมหาวิชาลัย	94
ศุทธา แพรสี	
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว	
Contact – ติดต่อ	97

ความสุขของคนตอนแก้ว

ความสุขของคนดอนแก้ว

Happiness

ความสุขของคนตำบลดอนแก้วนั้นลึกซึ้ง ด้วยเป็นสุขที่เกิดจาก ‘ปัญญา’

เมื่อเกิดปัญญาแล้ว จำเป็นต้องอาศัยความเพียร ซึ่งก็เป็นสิ่งที่คนตำบลดอนแก้วมีอยู่เสมอ

ดังเช่น พระราชนิพนธ์เรื่อง ‘พระมหาชนก’ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระองค์ได้ปรารภถึงความเพียรไว้ สามารถตีความได้ดังนี้

เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระมหาชนก พระองค์ทรงมีปณิธานอย่างแน่วแน่ที่จะบำเพ็ญ ‘วิริยบารมี’ คือความตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวที่จะใช้ความเพียรพยายามเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จ แม้จะได้รับความทุกข์ยากลำบากขนาดไหน หากยังไม่ประสบผลสำเร็จ จะเพียรพยายามต่อไปไม่ท้อถอย

ความเพียรจึงเป็นอีกคุณสมบัติสำคัญของความสำเร็จ หลายครั้งหลายหนเราได้เห็นตัวอย่างของผู้ที่มีความเพียรไม่ว่าคนผู้นั้นจะมีข้อบกพร่องมากเพียงใด แต่ความเพียรย่อมนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่น่าชื่นชม

กระนั้นยังมีสิ่งที่ทำให้ดอนแก้วเป็นที่น่าชื่นชมยิ่งไปกว่านั้น นั่นคือ น้ำใจ คำสั้นๆ ง่ายนี้แหละที่เป็นเสน่ห์แท้จริงของตำบลดอนแก้ว อันเป็นสิ่งที่ไปหนุนเสริมส่วนที่เป็นปัญญา และความเพียร ทำให้ทุกก้าวอย่างของดอนแก้วนั้นมั่นคงและยั่งยืน

ด้วยในสังคมของการปกครอง ความเพียรของคนๆ เดียว ไม่อาจนำพาความสำเร็จมาสู่องค์กรได้ องค์กรพหุที่ใหญ่ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ที่ล้วนมีหน้าที่อันสำคัญในการขับเคลื่อนให้ประสบผลสำเร็จ และท่ามกลางทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น น้ำใจจึงเป็นองค์ประกอบที่เข้ามาสอดประสาน คอยหล่อเลี้ยงเชื่อมโยงกิจการต่างๆ ภายในชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน

ตำบลดอนแก้วประสบความสำเร็จอย่างทุกวันนี้เพราะคนดอนแก้วมีน้ำใจ ประสานรับกับผู้บริหารชุมชนที่เปิดกว้าง ยินยอมอย่างยินดีที่จะให้ประชาชนเจ้าของพื้นที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันชุมชน เพื่อร่วมกันสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมที่น่าอยู่ ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นที่นั่นได้รับการตอบรับอย่างพร้อมเพรียง น้ำจิตน้ำใจที่ล้นเหลือผสมผสานกับปัญญาและความเพียร สิ่งเหล่านี้ได้สร้างให้ดอนแก้วเป็นตำบลต้นแบบแห่งการเรียนรู้ เป็นคลังปัญญาที่รอให้ใครต่อใครเข้ามาสืบค้น

ช่วงระยะเวลากว่าทศวรรษ ดอนแก้วเพียรก้าวเดินอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการสร้างรากฐานและพัฒนาบนความยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับคนในชุมชนของตัวเอง ที่กล่าวมาทั้งหมดอาจดูเป็นนามธรรมที่ยังให้เกิดข้อสงสัยหรือคำถาม เช่นนั้น ลองมาดูกันว่า ปัญญา ความเพียร และน้ำใจ สร้างดอนแก้วอย่างไรบ้าง

ปัญญาและการแบ่งปัน

Wisdom & Sharing

ช่วงปลายเดือนสิงหาคมของตำบลดอนแก้ว ลำไยเริ่มโรยคาต้น ลูกจากพวงที่งอมจัดร่วงลงบนพื้น เห็นอยู่หน้าทางเข้าตัวที่ทำการ โรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว ฤดูกาลผันเปลี่ยนตามกลไกธรรมชาติ ไม่ช้าไม่นาน จากกิ่งที่ร่วงไว้ จะเกิดก่อเป็นผลพวงใหม่ สืบไปไม่รู้จบ

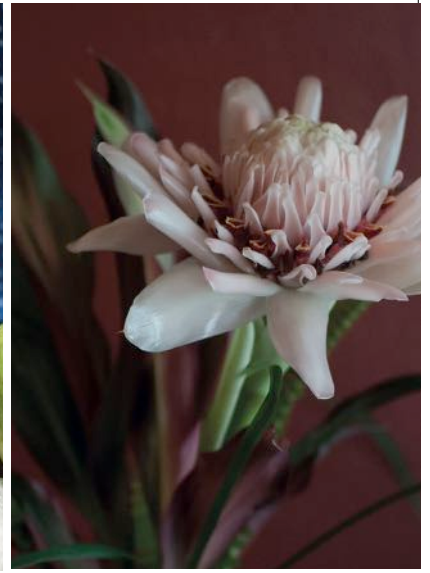
ตำบลดอนแก้วเองก็เช่นเดียวกัน กำลังอยู่ในช่วงกาลเปลี่ยนผ่านอีกครั้ง เมล็ดพันธุ์แห่งปัญญากำลังแตกตัว ผลักดันต่อขยายความสำเร็จที่ผ่านมาให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

ตำบลดอนแก้วได้ใช้เวลากว่าทศวรรษในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ตอบสนองกับการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน การเคียวกร่าอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ ลงแรงสังเคราะห์ข้อมูลจนตกผลึกเป็นเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาให้ทั้งผู้บริหาร ประชาชนภายในตำบล ตลอดจนองค์กร ประชาชนคนนอกได้เก็บเกี่ยวองค์ความรู้อันมีค่าเพื่อนำไปต่อยอดสร้างสรรค์ในพื้นที่อื่นต่อไป จนวันนี้ตำบลดอนแก้วได้กลายเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ภายใต้ชื่อเรียกใหม่ว่า ‘มหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุข’

นายแพทย์ประเวศ วะสี ราษฎรอาวุโส ได้กล่าวในงานเสวนา ‘มหาวิทยาลัยเพื่อพ่อ’ ในวันที่ 5 มิถุนายน 2550 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยให้ความหมายของคำว่า ‘มหาวิทยาลัย’ (ตามที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติ พระมหากษัตริย์) ดังนี้

“คำว่า มหาวิทยาลัย แตกต่างจากคำว่า มหาวิทยาลัย ที่ให้เรียกสถาบันการศึกษาชั้นสูงในปัจจุบัน โดยคำว่า ‘วิชา’ แปลว่า ปัญญา อันหมายถึง การรู้ทั้งหมด การรู้ตัวเอง ซึ่งเป็นคำที่บ่งบอกสถานะที่สูงกว่า ‘วิทยา’ ที่แปลว่า ความรู้ รู้ เป็นเรื่องๆ รู้เฉพาะส่วน การสร้างมหาวิทยาลัย หรือสถาบันพัฒนาปัญญาจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุดในยุคปัจจุบัน สังคมไทยมีมหาวิทยาลัยที่มุ่งสร้างความรู้แบบแยกส่วนมากมาย มีศาสตร์ที่ลอกเลียนมาจากฝรั่งอยู่เต็มบ้านเต็มเมือง แต่จะหาสถาบันการศึกษาที่เน้นการสร้าง “ปัญญา” นั้นยากยิ่งกว่าการถมเข็มในมหาสมุทร”

มหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุขเกิดขึ้นอย่างสอดคล้องและตอบรับกับผลึกความคิดดังกล่าว และเมื่อพิจารณาจากสิ่งที่ตำบลดอนแก้วได้ทำมาตลอดระยะเวลาที่ทศวรรษ การพัฒนาต่างๆ นั้นล้วนผ่านการสังเคราะห์ด้วย ‘ปัญญา’ แทบทั้งสิ้น วันนี้ดอนแก้วรู้จักตัวเองอย่างแท้จริง ความรู้ที่สั่งสมยาวนานกำลังจะได้รับการต่อยอด และกระจายออกไปทั่วสารทิศ

วิสัยทัศน์แรก

จุดเริ่มต้นของสิ่งดีงามในตำบลดอนแก้ว เกิดขึ้นเนิ่นนานมาแล้ว มีอยู่รายรอบตำบล ให้เก็บเกี่ยว กระทั่งมาได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบเมื่อเข้าร่วมโครงการตำบลสุขภาวะ จากการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3) ที่เข้ามาช่วยวางรากฐานในการรวมองค์ความรู้ให้เป็นระบบ สามารถหยิบใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังผลักดันให้เกิดการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างเพื่อนในเครือข่าย ตลอดจนหน่วยงานที่มีความสนใจ

เพียงระยะเวลาไม่นานนับตั้งแต่ร่วมเรียนรู้ที่ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดอนแก้วได้รับการยกขึ้นเป็นแม่ข่ายตำบลสุขภาวะ ทำหน้าที่ส่งต่อความรู้ให้กับเพื่อนเครือข่ายจากทั่วประเทศ ที่เดินทางมาร่วมศึกษาดูงาน นอกจากนี้ ตำบลดอนแก้วยังเป็นศูนย์กลางการประสานงานของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชน

ท้องถิ่นน่าอยู่ภาคเหนือตอนบน หรือที่เรียกกันในนาม ศูนย์ประสานล้านนา

ภายใต้การเดินร่วมกับเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ได้เกิดการแบ่งปันข้อมูลจากตำบลสู่ตำบล เหมือนต้นไม้แตกยอดออกไปอย่างไม่รู้จบ ด้วยการทำงานที่มุ่งสร้างสุขภาวะครบทั้ง 4 มิติ อันได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม ปัญญา ให้เป็นรากฐานของงามอยู่ในตำบลท้องถิ่นทั่วประเทศ

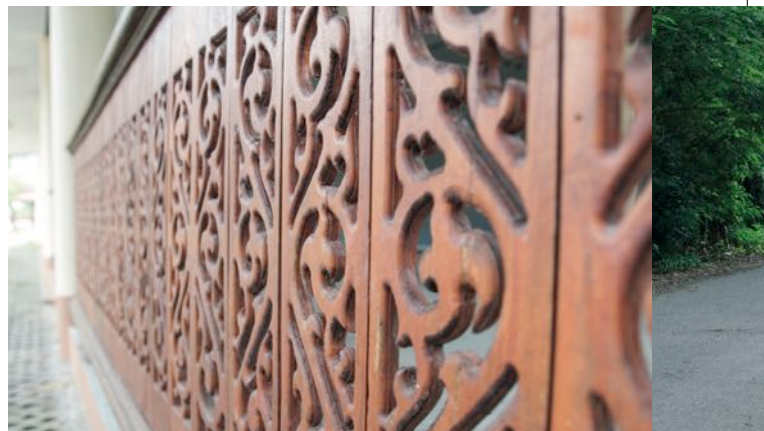
สำหรับจุดเริ่มต้นของคำว่า ‘ตำบลสุขภาวะ’ นั้น นายสมพร ไร่บางยาง ประธานกรรมการบริหารแผน คณะที่ 3 สสส. เคยกล่าวไว้ในการแสดงปาฐกถาบนเวทีพื้นพลังชุมชนท้องถิ่นสู่การอภิวัฒน์ประเทศไทย ประจำปี 2556 ดังนี้

คำว่า “ตำบลสุขภาวะ” เกิดขึ้นบนพื้นฐานแนวคิด 2 ประการ คือ การสร้างชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง ด้วยความมุ่งมั่นที่ต้องการเห็นชุมชนท้องถิ่นมีความสุข เห็นสังคมไทยมีความเข้มแข็ง และขณะเดียวกันก็ตอบสนองต่อแนวคิดเรื่องการปฏิรูปประเทศไทยด้วย

ในปีแรกตำบลสุขภาวะมุ่งไปสู่เป้าหมายการสร้างชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ต่อมาในปีที่สองได้พัฒนาไปสู่การสร้างปฏิญญาร่วมกันของทุกเครือข่าย ในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ 7 ประการ คือ 1.การบริหารจัดการท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม 2.การจัดสวัสดิการ

สังคมโดยชุมชน 3.การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน 4.การดูแลสุขภาพชุมชน 5.การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6.การเกษตรกรรมยั่งยืน และ 7.การจัดการภัยพิบัติ เพื่อจะนำไปสู่การสร้างชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง ผ่านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบทบาทของประชาชนหรือชุมชน

ดอนแก้วถือเป็นตำบลยุคบุกเบิกที่ทำงานร่วมกับสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชนมาตั้งแต่ตั้งไข่ เป็นหนึ่งพื้นที่ที่ช่วยวางรากฐานแนวทางการเรียนรู้ จนนำไปสู่การเกิดขึ้นของแม่ข่ายอีกนับไม่ถ้วน ซึ่งโครงการตำบลสุขภูพานี้เอง ถือเป็นมิติใหม่ของการพัฒนาประเทศ โดยเอาชุมชนท้องถิ่นเป็นที่ตั้ง เสริมกำลังสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก ดังปรากฏตาตอนหนึ่งที่นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้

กล่าวไว้บนเวทีพื้นพลังชุมชนท้องถิ่นสู่การอภิวัฒน์ประเทศไทย ครั้งที่ 2 ประจำปี 2555 ในหัวข้อ “ชุมชนท้องถิ่นคือฐานประเทศ” ความว่า

“ชุมชนท้องถิ่นคือฐานของประเทศ ที่ผ่านมาไม่ได้พัฒนารากฐาน เราจึงเกิดปัญหา หากจับจุดนี้ได้ ไม่ช้าก็เร็วประเทศจะมั่นคงยั่งยืน ทั้งนี้ประเทศไทยรวมศูนย์อำนาจต่อไปไม่ได้อีกแล้ว การรวมศูนย์อำนาจร้อยละกว่าปีที่ผ่านมาเป็นการดูดซับพลังสร้างสรรค์จากคนไทยและสังคมไทยไปหมด คนไทยมีสมรรถนะน้อยลง มีความขัดแย้งมากขึ้น มีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ มีหลุมดำที่เป็นอุปสรรค ขึ้นจากหลุมดำไม่ได้เป็นเวลากว่าร้อยปี นั่นก็คือการรวมศูนย์อำนาจ ทำให้ชุมชนท้องถิ่นอ่อนแอ ทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรง ระบบราชการอ่อนแอ คอร์รัปชันเข้มข้น การแย่งชิงอำนาจทางการเมืองรุนแรง เพราะอำนาจรวมศูนย์ รัฐล้มเหลวแก้ปัญหาไม่ได้ รัฐประหารง่าย ไร้ทางออก ไปสู่มีคัลลัสญียุค”

สู่นวัตกรรมใหม่ ในรู้ความรุ้มหาวิทยาลัย

นวัตกรรม หมายถึงการทำสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีใหม่ๆ ยังอาจหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิด การผลิต กระบวนการ หรือองค์กร ไม่ว่าการเปลี่ยนนั้นจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติ การเปลี่ยนอย่างถาวรถาวรโคน หรือการพัฒนาต่อยอด บ้างเชื่อกันว่า การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งจะเป็นนวัตกรรมได้นั้น จะต้องมีความแปลกใหม่อย่างเห็นได้ชัด

มหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุข คือนวัตกรรมอันเกิดจากปัญญาและความพากเพียรในการสรรค์สร้างองค์ความรู้ที่ได้รับการต่อยอดพัฒนาเรื่อยมา จากนวัตกรรมส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่ตำบลดอนแก้วได้สร้างขึ้น โดยมหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุขนี้เป็นนวัตกรรมที่ต่อยอดมาจากแนวคิดของศูนย์บูรณาการการดูแลสุขภาพชุมชน

ศูนย์บูรณาการการดูแลสุขภาพชุมชนนั้นเกิดขึ้นหลังจากโครงการสุขภาวะตำบลดอนแก้วได้ดำเนินมาครบ 3 ปี ห้วงเวลาแห่งการทำงานนั้นนำมาซึ่งผลึกความคิดที่ตกตะกอนจนได้เป็นเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาในการต่อขยายสิ่งที่ตำบลได้ทำมาให้ความชัดเจนยิ่งขึ้น และต้องการผ่องถ่ายความรู้ดังกล่าวออกไปให้มากที่สุด

บนเป้าหมายการพัฒนาที่ต้องการให้ประชาชนทุกกลุ่มของตำบลดอนแก้วมีสุขภาวะที่ดี จึงได้เน้นการจัดการความรู้ที่เป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างเครือข่ายที่กว้างขึ้น มีชุดความรู้เฉพาะประเด็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชุมชนและขยายออกไปสู่นอกชุมชน

ตำบลดอนแก้วจำต้องสร้างความชัดเจน โดยการเปลี่ยนชุดความรู้ให้เป็นหลักสูตรการเรียนรู้ เพื่อสร้างให้ตำบลดอนแก้วเป็นตำบลบูรณาการด้านการดูแลสุขภาพ ตลอดจนพัฒนารูปแบบการบูรณาการชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง ผ่านทุนทางสังคมและศักยภาพของตำบล อันมีความโดดเด่นในด้านการจัดการสุขภาพ อีกทั้งเพื่อสร้างนวัตกรรมการบูรณาการชุมชนท้องถิ่นที่ใช้ความเชี่ยวชาญของทุนทางสังคม สร้างกระบวนการเรียนรู้ในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรม

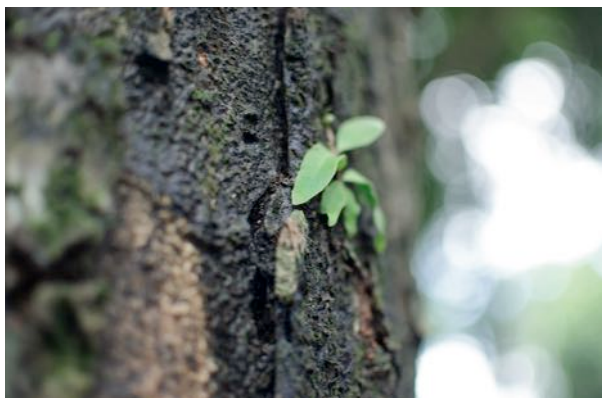
การพิจารณาทุนและศักยภาพนี้สอดคล้องกับที่ รศ.ดร.ชนิษฐา นันทบุตร ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (ศวช.) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้เคยให้สัมภาษณ์ในหนังสือ ‘พลเมืองภิวัฒน์ ปฏิรูปประเทศไทยด้วยพลังชุมชนท้องถิ่น’ ใจความดังนี้

“เมื่อเราทำงานเรื่องชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง ถ้าเราสามารถช่วยให้พวกเขาเห็นว่าพื้นที่ของตัวเองนั้นมีศักยภาพอะไรบ้างก็จะทำให้งานสัมฤทธิ์ผลได้ง่าย รวมถึงมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นเรื่อยๆ เหมือนเป็นการทวีคูณศักยภาพให้มากขึ้น ซึ่งต่างจากการลงไปให้ความช่วยเหลืออย่างเดียว แบบนั้นจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร”

นอกจากนี้ยังต้องสร้างแรงบันดาลใจ และสร้างภาวะผู้นำให้ประชาชน กลุ่มทางสังคมองค์กรชุมชน บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีการทำงาน ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น เพื่อว่าในท้ายที่สุด ตำบลตอนแแก้วจะสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ข้ามพื้นที่ในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ บทเรียน ตลอดจนหาข้อสรุปเพื่อทำเป็นชุดข้อมูล และแนวทางการเสริมสร้างชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง โดยใช้ความเชี่ยวชาญของระบบ

รศ.ดร.ชนิษฐา นันทบุตร

เฉพาะประเด็น ทั้งนี้ยังได้ดำเนินการติดตามผลผลิต และผลกระทบที่เกิดจากกระบวนการบูรณาการชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งด้วยระบบเฉพาะประเด็น เพื่อสังเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่สนับสนุนให้ระบบเฉพาะประเด็นขับเคลื่อนการบูรณาการชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งได้ต่อไป

มหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุขจึงนับเป็นการยกระดับศูนย์บูรณาการการดูแลสุขภาพชุมชน ให้กลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ด้วยระบบสุขภาพชุมชนอันเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะของตำบลดอนแก้ว ทั้งยังเป็นการผลักดันงานวิจัยชุมชน และต่อยอดนวัตกรรมในการจัดการสุขภาพชุมชน

มหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุขต้องการสร้างเครือข่ายด้านการดูแลสุขภาพชุมชน โดยนำเครือข่ายเข้าร่วมเรียนรู้ผ่านหลักสูตรการจัดการสุขภาพชุมชนของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างให้เครือข่ายมีแนวทางจัดการสุขภาพชุมชน ตลอดจนเพิ่มศักยภาพให้กับเครือข่ายในการยกระดับเป็นตำบลต้นแบบด้านการจัดการสุขภาพชุมชนต่อไป

โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัย มีนายกสภามหาวิทยาลัย คณะกรรมการ

สภาฯ อธิการบดี ฝ่ายบริหาร ฝ่ายพัฒนาหลักสูตร ฝ่ายกิจการนักศึกษา โดยมีมหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุขมีหลักสูตรการจัดการสุขภาพชุมชน ผ่าน 4 วิชาหลัก อันได้แก่ วิชาธรรมาภิบาล วิชาพัฒนาระบบข้อมูล วิชาการวางแผนและการพัฒนา วิชานโยบายสาธารณะ และ 2 วิชาเลือก ได้แก่ วิชานวัตกรรมสุขภาพ วิชานวัตกรรมส่งเสริมการพัฒนา ซึ่งแตกยอดออกมาอีก โดยหลักสูตรทั้งหมดได้มาจากการจรรยาบรรณข้อมูลชุมชน ตลอดจนรูปธรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดช่วงระยะเวลากว่าทศวรรษที่ผ่านมา

คงต้องลองไปดูว่าเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาของตำบลดอนแก้วที่ยังรากฝังลึกจนงอกงามออกมาเป็นมหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุขนั้นมีอะไรบ้าง

การบริหารจัดการ

Management

คงปฏิเสธไม่ได้ว่า พลังของชุมชนนั้นประกอบขึ้นจากทุกส่วน ตั้งแต่ประชาชนไปจนถึงผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารของดอนแก้วมีวิสัยทัศน์ที่น่าชื่นชม เพราะพวกเขาเลือกที่จะให้ประชาชนเป็นผู้นำ แล้วตัวเองเป็นผู้ตาม ลักษณะที่เรียกว่าน้ำที่ไม่เคยเต็มแก้วนี้เอง ที่ เป็นโอกาสให้เกิดเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาใหม่ๆ เสมอมา

สร้างการมีส่วนร่วม

แรกเห็นนายก อบต. นพดล ณ เชียงใหม่ แล้ว อาจดูเป็นคนที่เข้าถึงยาก แต่แท้จริงตรงกันข้าม หากลองได้พูดคุย จะรู้ว่านายกฯ นพดล เป็นคนอารมณ์ดี ยิ้มง่าย สามารถพูดคุยขอคำปรึกษาได้ตลอด

แนวคิดของนายกฯ นพดล นั้นอยู่การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ด้วยการให้ประชาชนเป็นเจ้าของพื้นที่ เป็นเจ้าของทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ดังที่ได้เคยแสดงสุนทรพจน์ ‘โอกาสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างพลเมือง’ ไว้ตอนหนึ่งว่า

“กระแสใหม่แห่งการพัฒนาบอกว่า กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจคือการเปลี่ยนแปลงสังคม จากจุดซึ่งเราไม่พอใจไปสู่จุดซึ่งเราต้องการ การปรับเปลี่ยนสังคมไปสู่สิ่งที่ดีกว่านั้น ต้องอาศัยความยินยอมพร้อมใจจากประชาชน ผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ เขาต้องมีส่วนร่วม เขาจะต้องเป็นเจ้าของ”

นายกฯ นพดล เล่าให้ฟังว่า ที่ผ่านมามีชาวบ้านมักถูกผู้นำครอบงำทาง

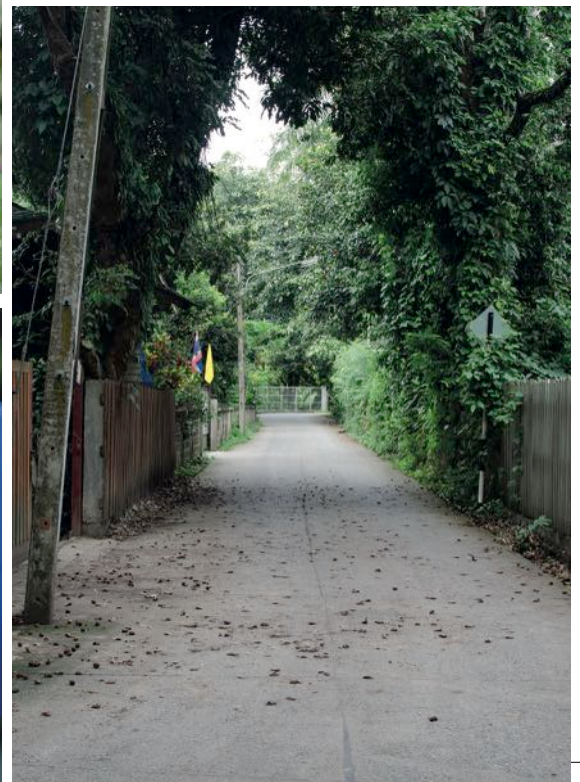
ความคิด ต้องทำตามคำสั่ง ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้พวกเขาได้เข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร นั่นจึงทำให้ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนไม่ได้รับการเหลียวแล ฉะนั้นหากต้องการสร้างพลังแห่งพลเมือง คนในชุมชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการระดมความคิด เพื่อกำหนดสิ่งที่พวกเขาต้องการ และร่วมกันเดินหน้าทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ พัฒนาชุมชนให้ก้าวต่อไป

“กลไกการมีส่วนร่วมของคนในตำบลดอนแก้ว ผู้บริหารจะไม่เข้าไปชี้นำความคิด

ของชาวบ้าน แต่จะให้ชาวบ้านคิดและเสนอขึ้นมาว่าสิ่งที่เขาต้องการคืออะไร ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยเหลือในด้านใดบ้าง โดยเฉพาะประเด็นที่เราไม่ควรมองข้ามเช่น ปัญหาด้านสุขภาพ การศึกษา และสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นปัญหาที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งที่ผ่านมาถือว่าอัตราการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในตำบลดอนแก้วเป็นไปในทิศทางที่ดี โดยมีถึงร้อยละ 50 ของคนในชุมชนที่เข้ามาร่วมกับเรา” นายภา นพดล กล่าว

นายกฯ นพดล ณ เชียงใหม่

ยัดมันธรรมาภิบาล

อีกสิ่งหนึ่งที่ไม่อาจลืมได้ในโครงสร้างการบริหารจัดการตำบลคือหลักธรรมาภิบาล ซึ่งความตั้งมั่นบนธรรมาภิบาลนี้เองที่เป็นไม้ค้ำยันอันมั่นคงให้ตำบลดอนแก้วอยู่บนเส้นทางของความสำเร็จเรื่อยมา ทั้งยังโดดเด่นจนเป็นเอกลักษณ์ มีรางวัลธรรมาภิบาลการันตี 8 ปีติดต่อกัน

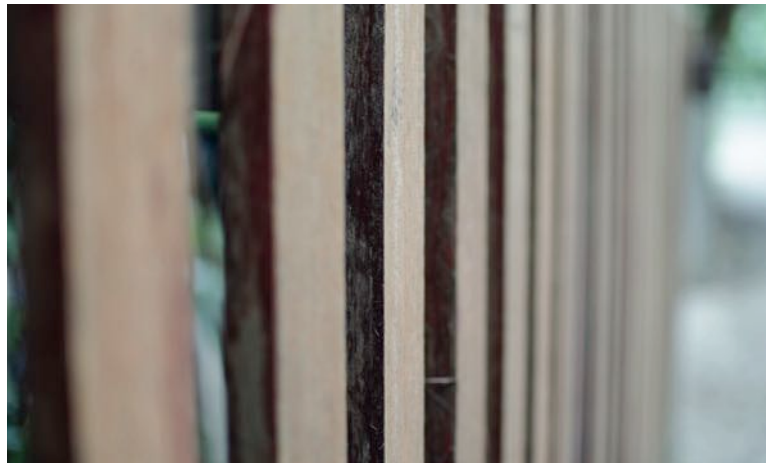
ภาพของ ดร.อุบล ยะไวทย์ณะวิชัย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว ผู้เคยได้รับรางวัล ข้าราชการไทยใจสีขาว จากการพิจารณาข้าราชการทั่วประเทศของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นั้นเหมือนผู้ใหญ่ใจดี มีความโอบอ้อมอารี ยามทำงานเอาจริงเอาจัง เป็นคนที่คอยเชื่อมประสานบุคลากรภายในและภายนอก ท่ามกลางโครงการต่างๆ ที่วิ่งเข้ามาหาอย่างไม่มีหยุดหย่อน

ที่ผ่านมาทางผู้บริหารของตำบลดอนแก้ว

ได้ร่วมทำปฏิญญากันว่า จะทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต พร้อมสร้างกระบวนการต่อต้านการทุจริต เพื่อความโปร่งใส และเน้นการมีส่วนร่วมในทุกระดับ

โครงการ อบต.สีขาว จึงเกิดขึ้นเพื่อตอบรับปฏิญญาดังกล่าว โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารทุกรูปแบบตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ.2540 โดยประชาสัมพันธ์ข้อมูลทุกด้านให้ประชาชนรับทราบ ทั้งด้านนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผน

พัฒนาสามปี งบประมาณรายจ่ายประจำปี การดำเนินงาน รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี รายงานการประชุมสภา ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง รวมถึงการเชิญประชาชนเข้าร่วมประชุมสภาด้วย

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ มาตรการในการป้องกันการทุจริตในการเสนอราคา ด้วยการประทับตรา อบต.ดอนแก้ว และต้องมีเจ้าหน้าที่พัสดุลงชื่อกำกับอีกครั้ง รวมถึงการให้ใช้เครื่องพิมพ์ดีด พิมพ์รายการเอกสารที่ยื่นเสนอราคา กำหนดให้ใช้บัญชีหรือการขายทุกรูปแบบรายการ 1 แผ่นต่อ 1 รายการ เพื่อป้องกันการติดต่อกในการสมยอมราคา ความเที่ยงตรงดังกล่าวได้ส่งผลลัพธ์ถึงประชาชน ด้วยงบประมาณทุกบาทจะเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง

ด้วยหลักธรรมาภิบาลนี้เอง ที่เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม เพราะ อบต.ดอนแก้ว ให้ประชาชนเป็นเจ้าของ สามารถเสนอความต้องการ แนวทางแก้ไขหรือพัฒนาท้องถิ่นได้โดยตรง เป็นส่วน

สำคัญในการทำประชาพิจารณ์ จึงตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตรงตามเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพด้วยประชาชนที่นี่เป็นผู้ตรวจสอบการทำงานของ อบต. โดยตรง

ดร.อุบล เล่าว่า พลังของคนตัวเล็กๆ เหล่านี้ เมื่อรวมกันจะแปรเปลี่ยนเป็นพลังมหาศาล เริ่มจากหน่วยย่อยที่สุดคือครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น กระทั่งขยายไปสู่ระดับภาคและระดับชาติ เพราะความเข้มแข็งย่อมเกิดขึ้นจากฐานราก การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปได้ด้วยความมั่นคงหากชุมชนมีพลังเข้มแข็ง

คนตำบลดอนแก้ววันนี้กล้าพูด กล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ มีการพัฒนา สิ่งนี้คือพื้นฐานสำคัญที่จะเป็นจุดเปลี่ยนประเทศไทยยุคสมัยปัจจุบัน ประชาชนไม่ได้ออมมือเอาไว้อีกต่อไป สามารถอยู่ได้ด้วยตัวเอง โดยโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในตำบลดอนแก้วร้อยละ 90 ล้วนมาจากประชาชน

“ทิศทางในอนาคต เรายังคงมองหาวิธีการที่จะกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนให้ได้มากที่สุด ในแต่ละหมู่บ้านต้องตั้งคณะทำงานขึ้นมา โดยท้องถิ่นจะจัดสรรงบประมาณลงไปตามความต้องการของแต่ละกลุ่ม จากนั้นก็เป็นหน้าที่ของเขาที่จะใช้จ่ายงบประมาณนั้น เพื่อการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง แต่ก่อนที่จะไปถึงจุดนั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือต้องปลูกฝังเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อย่าให้เกิดปัญหาทุจริตในชุมชน ซึ่ง ณ เวลานี้ตำบลดอนแก้วมีความเข้มแข็งอย่างมากในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เงินทุกบาททุกสตางค์จะต้องลงไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง” ดร.อุบลทิ้งท้าย

สุขภาพของคนดอนแก้ว

สุขภาพของคนดอนแก้ว

Health

การดูแลสุขภาพชุมชนนับเป็นจุดเด่นของตำบลดอนแก้ว ที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง วันนี้ตำบลดอนแก้วมีโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้วที่บริหารงานโดย อบต. มีจิตอาสาทำงานเชิงรุกในการดูแลผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง ผู้สูงอายุ และคนพิการ มีแพทย์แผนไทยในชุมชน ทุกอย่างที่ชุมชนต้องการ ได้รับการขานรับจากฝ่ายบริหาร โดยมีข้อแม้ว่า ประชาชนต้องร่วมด้วยช่วยกันทำ

แต่ละอย่างจะเป็นอย่างไร ต้องลองติดตามดู

โรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว ไกลบ้าน...ใกล้ใจ

บ้านทรงเก่าชั้นครึ่งที่รายรอบด้วยต้นไม้ร่มรื่นได้รับการตกแต่งทาสีใหม่เพื่อทำเป็นโรงพยาบาล ด้านล่างก่อเสาโอบปูนแข็งแรง มีบริเวณกว้างขวาง หากไม่มีป้ายบอก คงยากที่จะรู้ บ้านหลังนี้ตั้งอยู่บนพื้นที่ 2 ไร่ โดยอบต.ดอนแก้ว เป็นผู้ซื้อเพื่อปรับเป็นโรงพยาบาลแทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือสถานีอนามัยเดิมที่อยู่อีกฝั่งของถนน ไม่สะดวกกับชาวบ้านที่ต้องข้ามถนนหลวงสายเชียงใหม่-ฝาง ซึ่งรถขับกันเร็ว มีอุบัติเหตุบ่อย เสี่ยงอันตรายกับการมาใช้บริการ

ที่อยู่ใหม่ ภายใต้อาคารใหม่ โรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว ภายหลังจากถ่ายโอนภารกิจด้านสาธารณสุขมาอยู่ภายใต้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีข้อดีคือสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศุทธา แพรสี ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว เป็นชายวัยกลางคน อัยาศัยดี ใบหน้าเต็มเปี่ยมด้วยความมุ่งมั่นและจิตบริการ ได้พยายามผลักดันให้โรงพยาบาลแห่งนี้เป็นของคนที่นี่อาศัยอยู่ในตำบลดอนแก้ว เป็นโรงพยาบาลใกล้บ้านใกล้ใจใคร่หากสบายใจ

“ทั้งทางผู้บริหาร ตลอดจนบุคลากรในโรงพยาบาลล้วนมองเห็นความสำคัญของประชาชนเป็นหลัก การเปลี่ยนสถานที่เองก็ดี หรือนวัตกรรมการดูแลรักษาสุขภาพต่างๆ ก็ดี ทั้งหมดล้วนเกิดขึ้นโดยประชาชนเพื่อประชาชน ทุกความคิดเห็นของประชาชนเราน้อมรับ สิ่งไหนดีต้องดียิ่งขึ้น สิ่งไหนไม่ดีต้องรีบปรับปรุง” ศุทธาเล่าด้วยรอยยิ้ม

ที่นี่จึงมีบรรยากาศเหมือนบ้านมากกว่าโรงพยาบาล ตัวบ้านเดิมทำหน้าที่เป็นอาคารหลักสำหรับตรวจรักษาผู้ป่วย แต่ลึกเข้าไปด้านในมีเรือนเล็กที่ถูกดัดแปลงเป็นเรือนนวดแผนไทย ภาพรวมดูสบายผ่อนคลาย ไม่อึดอัด ขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการเองก็ยิ้มแย้มอย่างเต็มใจให้บริการ

‘บริการดูญาติมิตร ใช้สิทธิเท่าเทียมกัน’ คือคำขวัญของโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว เพราะเมื่อก่อนเวลาคนดอนแก้วเจ็บไข้ได้ป่วยจะพึงพาโรงพยาบาล

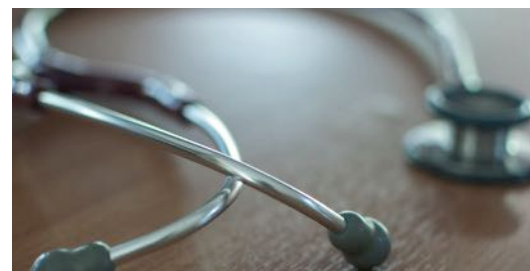
นครพิงค์เป็นหลัก หากการเพิ่มขึ้นของประชากรในเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว การไปรักษาที่ รพ.นครพิงค์จึงไม่เหมือนแต่ก่อน ความวุ่นวายนำมาซึ่งความท่างเหินจนนำไปสู่นโยบายที่อยากให้คนดอนแก้วเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่เต็มไปด้วยความรู้สึกดี ๆ

ที่โรงพยาบาลแห่งนี้มีการให้บริการทุกอย่างทัดเทียมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลภายใต้สังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกประการ มีแพทย์มาตรวจทุกวันจันทร์ วันอังคาร และวันพฤหัสบดี มีเจ้าหน้าที่พยาบาล พร้อมประจำการทุกวันไม่เว้นวันหยุด

ที่นี่ไม่มีเตียงคนไข้แบบนอนรักษาตัวค้างคืน หากคนไข้อาการหนัก จำเป็นต้องพักรักษาแบบค้างคืน ทางโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้วจะมีรถพยาบาลส่งต่อไปยังโรงพยาบาลนครพิงค์ให้

ล่าสุดทางโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้วยังได้ยกระดับศูนย์นวดแผนไทย มีสปาครบวงจร เพื่อให้บริการกับประชาชนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ใครปวดใครเมื่อยก็มานวดตัว หรืออบประคบสมุนไพรเพื่อช่วยให้เลือดลมไหลเวียนดีขึ้น

ที่นี่ยินดีต้อนรับเสมอ

นวัตกรรม 3 ดี 4 เสา

ที่นี่ไม่ใช่โรงพยาบาลใหญ่ที่มีอุปกรณ์ครบครัน งบประมาณเพียงพอ บุคลากรเพียงพอพร้อมคอยให้บริการ ซึ่งคงเป็นไปได้ยากในการให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง ทำให้ทั้ง อบต.ดอนแก้ว ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลโรงพยาบาล รวมถึงตัวผู้บริหารและนักวิชาการ สาธารณสุขในโรงพยาบาล ได้นำข้อมูลประชากร ตลอดจนสถิติทางการรักษาวิเคราะห์ ทำให้พบว่า นอกเหนือจากการเจ็บป่วยเรื้อรัง อย่างเบาหวาน ความดันแล้ว ดอนแก้วยังมีผู้สูงอายุ และคนพิการอีกจำนวนมาก เกิดเป็นคำถามว่าจะทำอย่างไรให้ทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการดูแลสุขภาพได้ ตลอดจนส่งเสริมคุณภาพชีวิตของทุกคนในชุมชนไปด้วยกัน

ภายหลังจากวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดแล้ว ‘นวัตกรรม 3 ดี 4 เสา’ คือผลึกที่ตกตะกอนออกมาจากการร่วมด้วยช่วยกันวิเคราะห์ทุนและศักยภาพของตนเอง ผู้การปรับใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่

นางคราญ วิชัยปะ พยาบาลประจำโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว เล่าให้ฟังว่า นวัตกรรม 3 ดี 4 เสา คือคุณลักษณะที่ดี 3 ประการ ประกอบด้วย บริการดี สิ่งแวดล้อมดี

บริหารจัดการดี และ 4 เสาหลักที่เป็นรากฐานสำหรับการดูแลสุขภาพของชุมชน อันประกอบด้วย โรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว อบต. ชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

หน้าที่ของ อบต. จะเน้นการบริหาร และให้การสนับสนุนด้านทรัพยากร งบประมาณ โรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว จะทำหน้าที่ส่งเสริม ป้องกัน และฟื้นฟู อาสาสมัครนี้คือเหล่าจิตอาสาทำงานเชิงรุก ชุมชนมีหน้าที่ร่วมคิดร่วมทำร่วมวางแผน และร่วมรับผลประโยชน์

ขณะที่แนวคิดโรงพยาบาลคือบ้าน บ้าน

คือโรงพยาบาล คือการปฏิบัติการเชิงรับ และเชิงรุกตามลำดับ เพื่อตอบสนองต่อการเข้าถึงการรักษา โดยเชิงรับ เน้นการให้บริการที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพและสร้างบรรยากาศเหมือนบ้าน ให้บริการเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน

ส่วนบริการเชิงรุกนั้น ภัทรจารินทร์ คุณารูป นักวิชาการโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว เสริมว่า กลไกสำคัญที่ทำให้ระบบการดูแลสุขภาพเชิงรุกในชุมชนนั้นสัมฤทธิ์ผล คือระบบอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่คอยดูแลผู้ป่วยตามบ้าน เหมือนเป็นพยาบาลอาสา หากไม่มีกลุ่มนี้ การปฏิบัติงานเชิงรุกแทบเป็นไปไม่ได้

“ด้วยลักษณะพื้นฐานของคนดอนแก้ว ความมีน้ำใจ มิตรไมตรี จึงทำให้ตำบลมีบุคลากรเพิ่มขึ้นมา พวกเขาเหล่านี้ดูแลกันและกัน วันนี้ถ้าพูดได้เลยว่า คนดอนแก้ว เข้าถึงระบบดูแลสุขภาพทุกคน ไม่มีใครที่ถูกละทิ้ง” ภัทรจารินทร์ทิ้งท้าย

ดี 1 บริการดี

บริการเชิงรับ = โรงพยาบาล คือ บ้าน

- บริการ 70 ปีไม่มีคิว
- บริการสำหรับคนพิการและพระสงฆ์
- บริการแพทย์แผนไทยในชุมชนและคลินิก
- คลินิกสุขภาพเด็กดี
- มีแพทย์ประจำทุกสัปดาห์
- จิตอาสาในคลินิก

บริการเชิงรุก = บ้าน คือ โรงพยาบาล

- รถโมบายให้บริการเคลื่อนที่ทั่วชุมชน
- การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน
- การสร้างระบบอาสาสมัคร ที่เพียบพร้อมทั้งความรู้ ทักษะ

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทำงานเชิงรุกให้ครอบคลุมทุกบ้าน

- สร้างแฟ้มบุคคล
- จิตอาสาเยี่ยมบ้าน

ดี 2 สิ่งแวดล้อมดี เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

- มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ
- เพิ่มพื้นที่สีเขียว “ปลูกสวนครัว สมุนไพร”
- โรงพยาบาลสีเขียว
- รณรงค์คัดแยกขยะ
- รณรงค์ให้ใช้ถุงผ้า
- มุมรักการอ่าน

ดี 3 บริหารจัดการดี ยึดหลักธรรมาภิบาล

หลักคุณธรรม = ทุกคนได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน

นิติธรรม = ปฏิบัติตามระเบียบ ไม่มีกรณีร้องเรียน และสุ่ม

ประเมินความพึงพอใจ

คุณค่า = ห่วงใยไปหาหมอ ใช้ภูมิปัญญา

โปร่งใส = ภาคประชาชนประเมินผลและมีส่วนร่วมบริหารงบ

ประมาณโครงการ

ส่วนร่วม = คณะกรรมการพัฒนา รพ. , กิจกรรม OD บุคลากร

รับผิดชอบ = บันทึกข้อตกลงระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร,

ประชาชนสั่งได้ : ปรับปรุงแก้ไขตามความต้องการของประชาชน

ปัทมา สุดดวงแก้ว

สำนักสงฆ์สันเหมืองประชาราม

ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และผู้สูงอายุ

แม้คนคอนแก้วทุกคนจะเห็นพ้องต้องกันให้คำนิยามตำบลตัวเองว่าเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า จะมีความเจริญทัดเทียมใกล้เคียงกับเมือง ยิ่งโดยเฉพาะเรื่องของการบริการด้านสาธารณสุข ซึ่งที่นี่ก็มีปัญหาไม่ต่างจากชุมชนชนบททั่วไปที่ขาดแคลนงบประมาณ ตลอดจนบุคลากรในการให้บริการ ซึ่งนับเป็นปัญหาอมตะของการบริการด้านสาธารณสุขในประเทศไทยนี้

ยิ่งจำเพาะกับสังคมที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น จำนวนหนึ่งไม่มีใครดูแล ด้วยลูกหลานออกไปทำงานต่างถิ่น บวกกับปัญหาเรื่องคนพิการ และผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง ซึ่งถ้าปล่อยไว้ก็จะกลายเป็นปัญหาที่ใหญ่ขึ้นตามวันเวลา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) 40 คน ตลอดจนผู้บริหารตำบลเล็งเห็นปัญหานี้ร่วมกัน ประกอบกับการที่ อสม. บางส่วนได้เข้าอบรมบทบาทสมมติของการเป็นคนพิการ ทำให้เข้าใจถึงความยากลำบาก เมื่อกลับมาจึงมีความตั้งใจจะจัดตั้งกองงานที่ทำงานเกี่ยวกับผู้พิการและผู้สูงอายุอย่างจริงจัง

เริ่มด้วยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นรูปธรรม โดยข้อมูลส่วนใหญ่นั้นวนเวียนอยู่ในกลุ่ม อสม. อยู่แล้ว เพียงแต่เก็บอย่างเป็นระบบมากขึ้น จนกระทั่งผลักดันให้เกิดศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และผู้สูงอายุขึ้นในเวลาต่อมา โดยเน้นการทำงานเชิงรุก เพื่อเข้าถึงผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือทุกคนในตำบล

ปัทิตตา สุดดวงแก้ว หรือจุ่ม เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านคนหนึ่งผู้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงหลักในการร่วมผลักดันให้เกิดศูนย์ฟื้นฟูฯ นี้ขึ้น โดยอาศัยพื้นที่ของสำนักสงฆ์สันเหมืองประชาราม ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 7 เปิดทำการตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน 2552 เป็นต้นมา

“หน้าที่หลักของศูนย์คือ ช่วยทำหน้าที่ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของคนพิการ และผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนอย่างเข้าถึง ในรายที่ไม่สามารถมาได้ ก็จะมี อสม. เข้าไปช่วยเหลือถึงบ้าน ซึ่งกล่าวพูดได้ว่า ตำบลตอนแก้วไม่เคยทอดทิ้งพวกเขาเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นใคร เราพร้อมช่วยกันดูแล” ปัทิตตาเล่า

ศูนย์ฟื้นฟูฯ จะเปิดในทุกวันพฤหัสบดี มีทีมงานพร้อมรถคอยรับคนพิการและผู้สูงอายุมา พร้อมพากลับไปส่งถึงบ้าน โดยมีอุปกรณ์ในการช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายที่ประยุกต์ดัดแปลงผ่านฝีมือช่างตามภูมิปัญญาท้องถิ่น จนนำไปสู่การใช้งานกับผู้ที่ต้องการบริหารส่วนต่างๆ ของร่างกายได้อย่างเหมาะสมแก่อาการ อาทิ การเดินกะลาที่ช่วยลดภาวะความดันโลหิตสูง การปั่นจักรยานที่ช่วยให้กล้ามเนื้อขาได้ออกแรง บำรุงกล้ามเนื้อหัวใจ ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีการฝึกอาชีพให้กับคนพิการกลุ่มหนึ่งที่ยังสามารถใช้แรงเล็กๆ น้อยๆ ทำงานได้ หรือกระทั่งเด็กพิเศษในตำบล ให้รู้จักทำขนมรวงผึ้ง ทำดอกไม้จัน และทอผ้า เพื่อเป็นกิจกรรมช่วยฝึกอาชีพให้คนพิการสร้างรายได้ต่อไปด้วย

จิตอาสาดูแลสุขภาพเชิงรุก

ไม่น่าแปลกใจเลยเวลาถามคนตอนแก้ว ว่าอะไรเป็นเสน่ห์ของที่นี่ ทุกคนมองเห็นความเอื้ออาทรมาเป็นลำดับแรก เพราะที่นี่ทุกคนพร้อมที่จะแบ่งปัน พร้อมที่จะช่วยเหลือ โดยไม่คิดหวังสิ่งใดตอบแทน

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของตำบลตอนแก้วเข้มแข็งเป็นอย่างมาก ก่อร่างสร้างตัวจากความผูกพันฉันท์เพื่อนที่เห็นหน้าค่าตา และอยู่ร่วมกันมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ใครป่วยไข้ไม่สบายก็อดที่จะเป็นห่วงไม่ได้

สิริยา ชันแก้ว หรือน้อย กับ ผุสดี บุญยงค์ หรือต้อย ทั้งสองเป็นพี่น้องกัน ทำงานจิตอาสาประจำตำบลตอนแก้วมาด้วยกัน บ้านของทั้งสองอยู่ในรั้วเดียวกัน เป็นคนตอนแก้วแต่ดั้งเดิม สิริยาผู้พี่นั้นชายแกงอยู่ในตำบล ส่วนบุญยงค์นั้นก็มีธุรกิจส่วนตัว

สิริยาใช้เวลายามว่างออกเยี่ยมผู้ป่วย จากการได้เข้าไปดูแลกลายเป็นความผูกพัน แม้ไม่ใช่ญาติ แต่ก็เปี่ยมมิตรชิดใกล้ สิริยาจะเข้าไปพูดคุย ไล่ถาม ให้กำลังใจ ตลอดจนนำกับข้าวกับปลา หรือสิ่งของที่ผู้ป่วยมีความต้องการใช้ไปฝาก

ในแต่ละเดือนจะมีการประชุม อสม. ร่วมกับ พชร. จันตาบุญหรือหมอนก จากโรงพยาบาลนครพิงค์ เพื่อวางแผนการเยี่ยมอย่างเป็นกิจจะลักษณะในกลุ่ม อสม. ในการเข้าไปดูแลส่งเสริมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนติดตามพัฒนาการความป่วยไข้ ในหลายครั้งจะมีการนิมนต์พระสงฆ์ออกเยี่ยมด้วย เนื่องจากผู้ป่วยหลายรายไม่สามารถออกจากบ้านได้ หากแต่ใจยังผูกพันและต้องการเข้าหาพระพุทธศาสนา

สิริยากับบุญยงค์ถือเป็นตัวแทนของ อสม. คนอื่นๆ ที่ต่างก็ทำในสิ่งที่ไม่แตกต่างกัน คือใช้ยามว่างจากการทำงานออกเยี่ยมอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

สิริยา ชันแก้ว

ผุสดี บุญยงค์

“ตอนนี้ปวดแผลยอายุสา แกโดนรถชนจนเป็นอัมพฤกษ์ ป้าเข้าไปเยี่ยมแก มีกับข้าวก็ติดไป เข้าไปพูดคุย อยู่เป็นเพื่อน ให้เขาไม่รู้สึกละเหงา นอกจากนี้ก็ยังเข้าไปช่วยดูแลบ้าน ให้มีความเป็นอยู่ที่ถูกสุขลักษณะ” สิริยาเล่าถึงผู้ป่วยที่ตัวเองดูแลอยู่

ขณะที่พี่น้องสาวอย่างบุญยงค์นั้นก็ปฏิบัติไม่ต่างจากสิริยา แต่อาจมีเวลาน้อยกว่า เพราะต้องดูแลลูกสาวซึ่งเป็นเด็กพิเศษ โดยครั้งหนึ่งนั้นบุญยงค์เคยเข้าร่วมอบรมบทบาทสมมติของการเป็นคนพิการ ทำให้เข้าใจหัวอกหัวใจของกลุ่มคนที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เกิดเป็นแรงบันดาลใจ จึงเป็นอีกหัวเรี่ยวหัวแรงในการผลักดันให้เกิดศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการและผู้สูงอายุขึ้น

“ตอนเข้าอบรม ได้สวมบทบาทเป็นคนตาบอด เป็นคนเดินไม่ได้ ต้องนั่งรถเข็น ทำให้เราเข้าใจถึงความรู้สึกของพวกเขา และจากที่ตัวเองก็มีลูกสาวเป็นเด็กพิเศษ ก็ยิ่งอยากจะทำอะไรให้เป็นรูปเป็นร่างอย่างน้อยคนชรา คนพิการที่ไม่มีลูกเต้า หรือลูกเต้าไม่ค่อยมีเวลาจะได้ไม่รู้สึกลูกทอดทิ้ง” บุญยงค์เล่าถึงแรงบันดาลใจ

จิตอาสาฮาร์ดคอร์

คำนิยาม ‘จิตอาสาฮาร์ดคอร์’ นั้นเหมาะสมกับ กัลยา จันทรบาล หรือชาวอย่างที่สุด เพราะนอกจากจะเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่เข้าดูแลใกล้ชิดต่อเนื่องแล้ว ยังมีคุณลักษณะเฉพาะคือความใจถึงและมีลูกคือลูกต้อยอย่างน่าชื่นชม

กัลยามีจิตอาสา คอยช่วยเหลือคนอื่นๆ มาเนิ่นนาน กระทั่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้วเห็น จึงชวนเข้ากลุ่มอสม.

ในส่วนการออกเยี่ยมไข้รายเดือนของกลุ่ม อสม. กัลยาจะเข้าร่วมกับทีมไปเยี่ยมคนไข้พร้อมหมอ เพื่อตรวจสอบแนวทางการดูแลผู้ป่วย ทั้งการทำแผล การทำความสะอาดอุปกรณ์ และการถ่ายทอดให้ญาติผู้ป่วยได้ปฏิบัติต่อไปอย่างถูกต้อง

พื้นเพของกัลยาเป็นคนอยุธยา แล้วได้แต่งงานมาเป็นสะใภ้ดอนแก้วนานถึง 25 ปี โดย กัลยา เล่าว่า คนดอนแก้วมีน้ำใจ เป็นมิตร อยู่ง่ายอยู่สบาย ทั้งที่นี้อาหารการกินพร้อม อยู่ได้อย่างพอเพียง จึงอยากตอบแทนด้วยการช่วยเหลือ โดยใช้เวลานอกเหนือจากการเป็นแม่บ้านและพี่เลี้ยงเด็กมาทำจิตอาสาอย่างแข็งขัน ดูแลผู้ป่วยติดเตียงเหมือนคนในครอบครัว ด้วยตัวเองก็ไม่มี

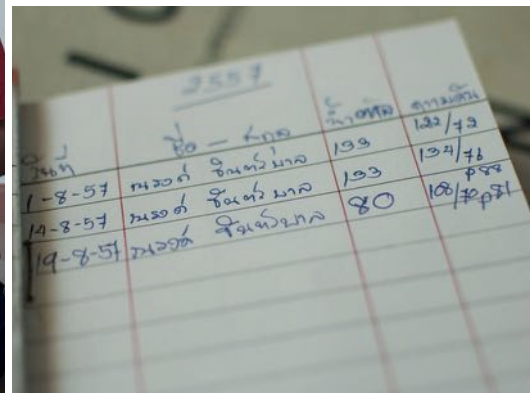

กัลยา จันทรบาล

ญาติพี่น้องคนอื่นอีก

“มีผู้ป่วยคนหนึ่ง ต้มเหล้าเถื่อน เส้นเลือดในสมองแตก เป็นอัมพฤกษ์ พี่ไปช่วยทำกายภาพที่บ้าน ประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องมือ ซึ่งเชือกกับหน้าต่างให้คนไข้ได้ยึดเส้นยึดสาย ในบางรายที่มีปัญหาเรื่องระบบขับถ่ายก็ประดิษฐ์ท่อช่วยปัสสาวะให้คนไข้บ้างทำเครื่องดูดน้ำจากขวดนม เจาะหลอดเข้าไปให้คนไข้ได้ใช้ดื่มตอนที่ตัวเองกลับแล้ว” กัลยาเล่าถึงวีรกรรมของตัวเอง

นอกจากนั้นแล้ว กัลยายังเป็นตัวอย่างของคนที่ไม่ยอมแพ้ พร้อมทั้งจะดูแลผู้ป่วยไปจนถึงที่สุด อย่างรายหนึ่งประสบอุบัติเหตุที่ปาย รพ.ปายส่งกลับบ้าน ด้วยเป็นอัมพฤกษ์

แต่กัลยากลับเข้าไปช่วยดูแล ช่วยทำกายภาพบำบัดจนขยับและเดินได้บ้าง

ในส่วนของผู้ป่วยรายใดที่มีปัญหาต่อการเข้าถึงการรักษา กัลยายังชวนช่วยหาความรู้ เพื่อเป็นโอกาสให้กับผู้ป่วย ในหลายครั้งถึงกับเสียสละทรัพย์ส่วนตัวในการพาผู้ป่วยให้เข้าถึงการรักษา หรือกระทั่งช่วยรับผู้ป่วยบางรายกลับบ้าน บางรายไม่ได้ไปเยี่ยมไข้เท่านั้น หากผู้ป่วยที่ต้องการการเอาใจใส่เป็นพิเศษ กัลยาก็ยินดีนอนเฝ้าไข้

ความมีน้ำใจนั้นเป็นลักษณะเฉพาะบุคคล เป็นโชคดีของคนดอนแก้วที่มีแต่คนที่มีน้ำใจล้นเหลืออาศัยอยู่ในชุมชน

แพทย์แผนไทย สมุนไพร และลูกประคบ

บ้านของบานเย็น สำเนียง ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ไม่ไกลจากโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว บริเวณริมรอบขอบรั้วของตัวบ้านนั้นเต็มไปด้วยพืชใบเขียว ส่วนใหญ่คือสมุนไพรที่เจ้าของปลูกสะสมไว้ใช้งาน

บานเย็นเป็นหญิงสูงวัยที่เปี่ยมไปด้วยศรัทธา แวดตาเป็นประกาย น้ำเสียงสั่นคลอนยามพูดถึงความทุกข์ของในหลวง แม้จะมีปัญหาสุขภาพร่างกายภายหลังประสบอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากความเจ็บป่วย แต่ภาวะความป่วยไข้กลับไม่อาจอ่านได้จากรูปลักษณ์ที่เห็น ซึ่งหากเจ้าตัวไม่บอกกล่าวออกมา คงไม่มีใครรู้ โดยจุดเริ่มต้นของการหันมาใส่ใจให้คุณค่ากับสมุนไพรนั้นเกิดขึ้นจากความเจ็บป่วยใกล้ตัว

“ป้าอยากช่วยตัวเองได้ และช่วยเหลือผู้อื่นได้ด้วย แรงแบบตาลใจนี้ป้าได้จากในหลวง นั่นทำให้เราตั้งใจในการเฝ้าหาความรู้ ทั้งทุ่มเทเรี่ยวแรงเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น” บานเย็นเล่าถึงแรงบันดาลใจ

ในราวปี 2550 บานเย็นเรียนนวดแผนไทย 80 ชั่วโมง แล้วนำความรู้ที่นั่นกลับมาใช้ในชุมชน ด้วยตัวบานเย็นเองเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยเริ่มเข้าไปช่วยป้อนวดที่ศูนย์

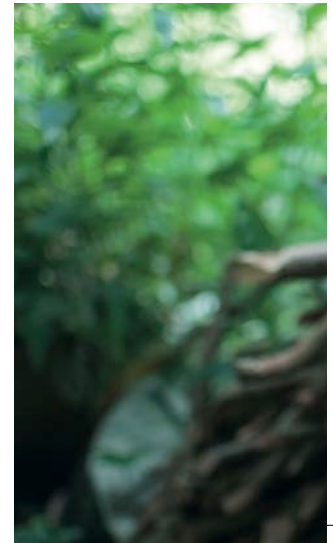

บานเย็น สำเนียง

ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และผู้สูงอายุ หลายครั้งมาเปิดให้บริการนวดที่โรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว รวมถึงเข้าไปนวดผ่อนคลายให้กับผู้ป่วยที่อยู่ติดบ้านด้วย

นอกจากนี้ บานเย็นยังศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องสมุนไพรพื้นบ้าน โดยศึกษามาสักระยะหนึ่งแล้ว สืบเนื่องจากปัญหาไขมันในเส้นเลือดของตัวเอง โดยหาความรู้และทดลองใช้

บานเย็น เล่าว่า การใช้สมุนไพรไม่น่ากลัว เพราะพืชสมุนไพรที่นำมาต้มรับประทานทั้งหมดล้วนผ่านการค้นคว้าวิจัย มีแหล่งอ้างอิงที่สามารถเข้าถึงได้

ภายในบริเวณบ้านของบานเย็นจึงเต็มไปด้วยสมุนไพรหลายชนิด ทั้งรางจืด สเลตพังพอน (ทั้งตัวผู้ตัวเมีย) ไพล ฟ้าทะลายโจร มะกรูด ขิง ข่า ฯลฯ

นอกจากนี้ บานเย็นยังได้ทำงานร่วมกับศูนย์แพทย์แผนไทย โรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว ในการทำเรื่องอบประคบสมุนไพร โดยเป็นผู้สรรหาสูตรและจัดหาสมุนไพรแล้วผลิตเป็นลูกประคบพร้อมใช้ให้ ซึ่งการอบประคบนี้จะช่วยคลายเส้น เลือดลมหมุนเวียนได้ดีขึ้น แก้อาการปวดเมื่อยได้เป็นอย่างดี

นี่เป็นส่วนหนึ่งของระบบดูแลสุขภาพชุมชนตำบลดอนแก้ว ซึ่งไม่ครบถ้วนสมบูรณ์เสียทีเดียว เพราะเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาด้านนี้แตกขยายออกเป็นนวัตกรรมต่างๆ สอดคล้องเชื่อมโยงกันในชุมชน

สิ่งแวดล้อมของดอนแก้ว

สิ่งแวดล้อมของดอนแก้ว

Environment

ดอนแก้วเป็นชุมชนอยู่อาศัยเต็มตัว รายเรียงไปด้วยบ้านเรือนน้อยใหญ่ หอพัก ปัญหาหลักจากครัวเรือนเหล่านี้คงหนีไม่พ้นเรื่องขยะ แต่นั่นก็เป็นเพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น ด้วยหลายครั้งปัญหามานำซึ่งการแก้ไข ทางออกนำมาซึ่งแนวทางในการปฏิบัติ แนวทางตกผลึกความคิด กลายเป็นนวัตกรรม

ในวันนี้ทุกหมู่บ้านของตำบลดอนแก้วต่างมีระบบการจัดการเป็นของตัวเอง โดย อบต. ได้ผลักดันให้แต่ละหมู่บ้านสร้างกลไกในการจัดการปัญหาขยะ จนเกิดเป็นนวัตกรรมการจัดการขยะขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องของพลังงานทดแทนอย่าง ‘แก๊สชีวภาพ’ ซึ่งเป็นการจัดการกับกลิ่นอันไม่พึงประสงค์จากฟาร์มหมู เพื่อให้ชุมชนอยู่ได้อย่างเป็นสุข

ขยะทองคำ

ห้วงเวลายาวนานนำพาความเลือนรางมาสู่ความทรงจำ เรือนปีที่ไม่แน่นอน แต่กลับคล้ายว่าปี 2544- 2545 อินแก้ว บุญสูง จำได้ถึงช่วงปีที่ดอนแก้วประสบกับปัญหาขยะ เยอะ เสียงสะท้อนจากผู้คนนำมาซึ่งการประชุมหมู่บ้านเพื่อหาทางแก้ไข โดยเริ่มนำร่องจาก หมู่ที่ 7 บ้านสันเหมือง ซึ่งได้แบ่งกันออกเป็น 8 กลุ่มๆ ละ 10 -15 ครัวเรือน มีการแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มเพื่อมาเป็นตัวแทนในการประชุม

ขณะเดียวกัน อบต. เองก็เล็งเห็นปัญหา ด้วยตัวอินแก้วเองเป็นหนึ่งในคณะผู้บริหาร เวลานั้น โดยได้ส่งคนไปศึกษาดูงานที่จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเก็บเกี่ยวแนวทางที่สามารถประยุกต์ใช้กับพื้นที่ ผลลัพธ์คือการผลักดันคนในตำบลให้มีการคัดแยกขยะในชุมชน โดยแบ่งเป็นขยะขายได้ ขยะทำปุ๋ย และขยะเผาทำลาย

โมเดลขยะทองคำเริ่มเป็นรูปเป็นร่าง เมื่อทั้งผู้บริหารและชาวบ้านลงมือทำงานอย่างจริงจัง อบต. ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาถังคอนกรีตแล้วแจกจ่ายไปตามบ้านๆ ละ 2 ถัง เพื่อให้ทำปุ๋ยหมักในครัวเรือน เศษอาหารที่ย่อยสลายได้ เปลือกผลไม้ ใบไม้แห้งถูกนำมาหมักรวมในถังคอนกรีต ผ่านแดดผ่านฝนและกลไกธรรมชาติในการย่อยสลาย โดยชั้นล่างของถังคอนกรีตมีช่องเล็กๆ ที่เป็นทางออกของผลลัพธ์ ปุ๋ยหมักตามธรรมชาติร้อนลงมากองรวมกัน รอให้เจ้าบ้านนำไปใช้ประโยชน์

สำหรับขยะขายได้นั้นจะมีการเก็บรวมไว้ที่กลุ่ม แล้วทางอบต. จะจัดรถมารับไปไว้รวมกัน จากนั้นจะมีผู้สูงอายุมาช่วยกันคัดแยก เพื่อนำไปขาย โดยของหมู่ที่ 7 นี้จะนำเงินที่ได้เข้ากองทุนหมู่บ้าน ใช้ในสาธารณประโยชน์ต่างๆ

วันนี้ทุกหมู่บ้านในตำบลดอนแก้วเห็นขยะเป็นทองคำเหมือนกันหมด มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถัง และแต่ละบ้านก็มีถังคอนกรีตเพื่อทำปุ๋ยหมักใช้ในครัวเรือนของตัวเอง นี่เป็นตัวอย่างของความร่วมแรงร่วมใจภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยไม่ต้องพึ่งพาหน่วยงานอื่น ซึ่งอาจต้องเสียเงินงบประมาณในการจัดการ หากนี้กลับตรงกันข้าม ได้เงินจากการขายขยะ และไม่ต้องไปซื้อปุ๋ยมาใช้

อบต. ดอนแก้ว ได้ผลักดันและส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้านมีการจัดการขยะ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บ ผลลัพธ์นอกจากความสะอาดของตำบลแล้ว ยังมีดอกผลกลับคืนสู่ทุกหมู่บ้านอีกด้วย

ธนาคารขยะรีไซเคิล

ความมีจิตสาธารณะคือบ่อเกิดของความสำเร็จ นวัตกรรมธนาคารขยะรีไซเคิลที่หมู่ 9 บ้านสบสา – หนองพาน ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยความเห็นชอบของหมู่บ้าน มีคณะกรรมการคอยกำกับดูแลใกล้ชิด เพื่อให้เกิดการทำงานที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

บัวจันทร์ เรือนสุวรรณ เป็นเหรียญประจำกลุ่มธนาคารขยะรีไซเคิล ในช่วงเริ่มต้น บัวจันทร์เข้าร่วมอบรมกับสภาอุตสาหกรรมในการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย ตลอดจนแนวทางของการระดมเงิน ผลลัพธ์คือการเปิดขายหุ้นในราคาหุ้นละ 10 บาท เพื่อเป็นทุนมารับซื้อขยะ

เมื่อเป็นสมาชิกแล้ว ทุกคนจะได้รับสมุดคู่มือ เพราะนี่คือธนาคาร ตัวเงินที่ได้จากการขายขยะจะถูกบันทึกลงในสมุดคู่มือ ซึ่งสมาชิกจะถอนหรือเก็บสะสมก็ได้แล้วแต่ความพึงพอใจ แต่ส่วนใหญ่จะเก็บไว้ให้ธนาคารใช้เป็นเงินหมุนเวียนในการรับซื้อขยะต่อไป

การรับซื้อขยะจะจัดขึ้นเดือนละครั้ง ในทุกวันอาทิตย์สุดท้ายของเดือน แต่หลายครั้งจะมีการเปลี่ยนปรับวันรับซื้อ ทั้งนี้ขึ้น

กับความเห็นของคณะกรรมการ โดยจะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้าน กระนั้นไม่ใช่ว่ามีธนาคารแล้ว ชาวบ้านไม่ต้องคัดแยกขยะ ทุกบ้านต้องทำการคัดแยกมาให้เรียบร้อยก่อนที่จะนำมาขาย นอกจากนี้ยังมีการแปรรูปขยะที่เก็บมาให้เป็นของใช้ เพื่อขายให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงาน โดยเงินรายได้จะเก็บเข้ากองทุนรับซื้อขยะต่อไป

รายได้ของกรรมการจะมาจากเงินปันผล หรือกำไรส่วนต่างที่ได้จากการขายขยะ โดยจะนำเงินกำไรดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ส่วนๆ หนึ่งเฉลี่ยคืนให้กับชาวบ้าน อีกส่วนหนึ่งเฉลี่ยเป็นสินน้ำใจให้กับคณะกรรมการดำเนินงาน อย่างปีล่าสุดได้กำไรราว 6,000 บาท เมื่อแบ่งเป็นสองส่วนแล้วจะเหลือ 3,000 บาท คณะกรรมการมีด้วยกัน 6 คน เฉลี่ยแล้วได้รับสินน้ำใจเพียง 500 บาทต่อปี

จะเห็นว่าแม้จะเป็นองค์กรทางสังคม มีชื่อเรียกที่ดูหรูหรา แต่ในทางปฏิบัติ บัณฑิตหรือคนอื่นๆ ที่เข้ามาทำงาน ต่างไม่เคยหวังผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินเลย ทุกคนมองเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

โรงพยาบาลและรถสับคันเดิม

ใครผ่านไปผ่านมาในตำบลดอนแก้วในช่วงเช้าคงเคยเห็นรถสับคันเก่าที่คอยวิ่งรับขยะจากครัวเรือน รถสับคันเก่าคันเดิมและคันเดิวยังคงทำหน้าที่อย่างเป็นประจำและแข็งขัน

แต่ละครัวเรือนจะต้องนำขยะมาไว้ที่จุดรวมของหมู่บ้าน หากรับตามบ้าน ครัวเรือนจะต้องเสียค่าเก็บในราคา 30 บาทต่อเดือนสำหรับขยะแห้งทั่วไป ถ้ามีขยะเปียกจะเพิ่มเป็น 40 บาท

อภิชาติ อินทรสุวรรณ ข้าราชการประจำองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว เล่าให้ฟังว่าในทุกเช้า จะนำรถสับออกมารับขยะตามหมู่บ้าน ตั้งแต่เวลา 8.30 – 12.00 น. โดยวันจันทร์ไปที่หมู่ 2 และหมู่ 9 วันอังคารไปที่หมู่ 4 หมู่ 6 และหมู่ 7 วันพุธไปที่หมู่ 3 หมู่ 8 และหมู่ 10 วันศุกร์ไปที่หมู่ 1 และเขตค่ายทหาร ขยะที่ได้มาส่วนที่ย่อยสลายได้จะทำปุ๋ยหมัก ส่วนขยะที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้จะส่งตรงไปยังโรงเผาขยะ ที่ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6

ส่วนในวันพฤหัสบดีที่เว้นว่างไปนั้น วันดีหน่อคำศักดิ์ ผอ.กองสาธารณสุข เล่าให้ฟังว่าเจ้าหน้าที่จะมาประจำอยู่ที่โรงพยาบาลหมักสวนส่งเสริมการเกษตรดอนแก้วเพื่อทำปุ๋ย ขยะอินทรีย์จำพวกกิ่งไม้ใบไม้ที่เกินกำลังของครัวเรือนจะถูกนำมากองบนพื้นโรงเรือนเพื่อทำปุ๋ย

วันดี เล่าถึงวิธีการทำปุ๋ยหมักของที่นี่ คือเมื่อได้เศษวัสดุแห้งมา ทั้งกิ่ง ก้าน ใบ ก็จะมา

อภิชาติ อินทรสุวรรณ

พักไว้ และคัดแยก กิ่งกับใบ ถ้าเป็นกิ่งไม้ใหญ่ จะบดให้เป็นชิ้นเล็กๆ เพื่อให้ย่อยสลายได้เร็วขึ้น ส่วนที่ใหญ่เกินกว่าเครื่องบดจะรับได้ ก็เอาไปเผาเป็นถ่าน เป็นความพยายามที่จะใช้ประโยชน์ให้ได้ทุกส่วน แบบไม่เหลืออะไรตกค้าง

ขั้นตอนต่อมา คือขนกองปุ๋ยหมัก วัสดุที่ใช้มีมูลสัตว์ และกิ่งไม้ อาจมีสารเร่งช่วยด้วย มากองรวมกันในโรงเรือนประมาณ 3 เดือน ขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ความชื้น จุลินทรีย์ อากาศ และตัววัสดุเอง เมื่อได้ที่แล้ว รูปร่างของเศษวัสดุที่กองรวมกันจะกลายเป็นเนื้อดิน ไม่เหลือสภาพของกิ่งไม้ใบไม้ หลังจากนั้นก็ล้มกอง เพื่อลดความชื้นอีกประมาณ 2 สัปดาห์ ก็นำไปใช้ได้ หรือจะเอาเข้าเครื่องย่อยอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เนื้อละเอียดน่าใช้ขึ้น

นอกจากขยะแห้ง ก็มีขยะเปียกที่เหลือจากการบริโภค เศษผักผลไม้ เศษอาหาร วัสดุเปียกเหล่านี้ จะถูกนำมาทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ ซึ่งใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย ทั้งเป็นจุลินทรีย์บำบัดน้ำเสีย และนำไปพัฒนาต่อเป็นน้ำยาล้างจาน น้ำยาถูพื้น น้ำยาทำความสะอาดอื่นๆ ได้อีก

วิธีการก็คือเอาเศษวัสดุผักผลไม้คลุกเคล้ากับกากน้ำตาล ในอัตราส่วน 4 ต่อ 1 เทใส่ภาชนะ ซึ่งก็คือ ถังพลาสติกมีฝาปิด แล้วเติมน้ำจนท่วม หมักทิ้งไว้ เติมได้เรื่อยๆ ก็จะได้น้ำหมักชีวภาพ ส่วนเนื้อกากที่เหลือสามารถนำไปทำปุ๋ยหมักต่อได้

วิธีการตรวจสอบคือ ต้มกลั่น จะไม่เหินมาก มีความหวานติดปลายจมูกนิดๆ หากเหินเปรี้ยว แสดงว่าใส่กากน้ำตาลน้อยเกินไป

โดยปุ๋ยหมักและปุ๋ยน้ำหมักนี้มีไว้แจกให้ชาวบ้านเอาไปใช้ ทั้งในครัวเรือน และการเกษตร เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต และลดการใช้สารเคมีในการเกษตร รวมไปถึงการเพาะกล้าไม้ และผักสวนครัวแจกประชาชน ทั้งยังเอาไปใช้ในพื้นที่สีเขียวอย่างสวนเล็กๆ ของตำบล รวมถึงต้นไม้รายรอบข้างทาง เพื่อเพิ่มสุนทรียภาพและเป็นออกซิเจนให้กับตำบลอีกที

สรุปแล้ว ปุ๋ยถูกละ 1 กิโลกรัมนี้ มาจากขยะของตำบล ถ้านับขยะทั้งหมดเป็นร้อยละ 100 หลังจากการคัดแยกแล้ว ส่วนที่ต้องจัดการเหลือไม่ถึงร้อยละ 10 เท่านั้น เพราะถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้เกือบหมด

ทางศูนย์ฯ ยังทำการเพาะเมล็ดพันธุ์ เพื่อแจกจ่ายให้กับชาวบ้านที่ต้องการ โดยจะนำลงถุงเพาะเป็นกล้าให้อย่างดี ชาวบ้านที่สนใจสามารถสอบถามและมารับไปปลูกต่อได้ นอกจากนี้ ทางศูนย์ฯ กำลังเปลี่ยนสภาพหน้าโรงเรือน เพื่อทำสวนสาธิตเกษตรกรรมพอเพียงไว้เป็นแบบอย่างอีกด้วย

วันดี หน่อคำศักดิ์

พลั้วงานทดแทน แก๊สขี้หมู

ตำบลดอนแก้วมีฟาร์มหมูอยู่ที่หมู่ 9 บ้านสบสา - หองฟาน ฟาร์มแห่งนี้อยู่มานานกว่ายี่สิบปี จนเมื่อบ้านเรือนเริ่มเขียบเข้ามาใกล้ กลิ่นจึงเริ่มกลายเป็นปัญหา นำมาซึ่งการร้องเรียน ร้ายแรงถึงขั้นขอให้ปิดฟาร์มหมูเลยทีเดียว

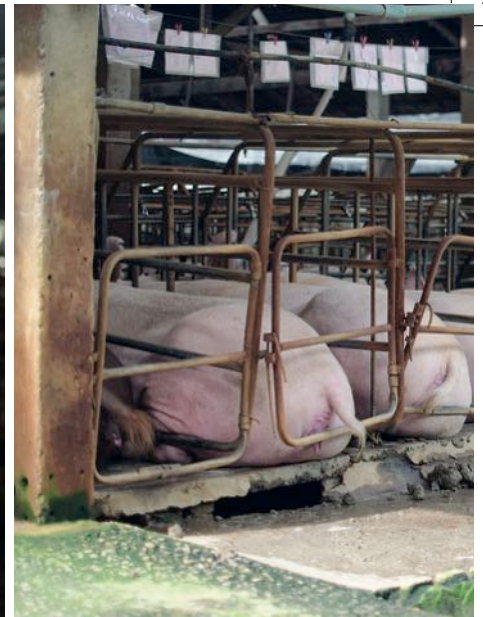
ยี่สิบปีก่อน พ่อหลวงสุทัศน์ และแม่หลวงเกียงคำ คำมาลัย ทำธุรกิจโรงสี สิ่งที่เหลือจากการสีข้าวก็คือ ‘รำ’ ซึ่งหากคิดจะกำจัดรำ ก็ต้องเอาไปเป็นอาหารหมู นั่นเป็นที่มาของหมูตัวแรก จากแม่พันธุ์ 1 ตัว ก็เริ่มเพิ่มพูน และจากแคโรงสี ก็กลายเป็นฟาร์มหมูที่มีหมูหลายร้อยตัว

ในปี 2537 กลิ่นจากมูลหมูหลายร้อยตัวนั้น เริ่มออกฤทธิ์ไปทั่วบริเวณ ซ้ำยังนำพาแมลงวัน กลายเป็นสภาวะที่ไม่น่าชื่นชม ชาวบ้านละแวกนั้นทนไม่ไหวรวมตัวกันประท้วง เรื่องไปไกลถึงอำเภอ ความขัดแย้งแผ่ขยาย จนจังหวัดต้องลงมาดู

ทางราชการได้แนะนำวิธีการแก้ไข โดยการเอามูลมาทำ ‘แก๊สขี้หมู’ เกิดปฐมบทของบ่อแก๊สบ่อแรกขึ้น แม่หลวงเกียงคำลองทดลองถูกใช้เงินส่วนตัวทำบ่อขึ้น เอาสูตรและวิธีที่ทางภาครัฐให้ความรู้ แต่ไฟที่ได้มาจากแก๊สในช่วงแรกก็ไม่แรงมาก ใช้พอแค่กกหมูให้อบอุ่น

แม่หลวงเกียงคำ คำมาลัย

ประปาไฟ

เท่านั้น

หลายปีต่อมา แม่หลวงเกียงคำได้งบประมาณจากทางราชการ จากบ่อระดับสมัครเล่นบ่อแรก ต่อขยายเป็นบ่อที่สองที่มีความเป็นมืออาชีพ แน่นนอนว่าเงินลงทุนย่อมสูงขึ้น จนได้แก๊สแรงดีมีประสิทธิภาพ

บ่อแก๊สทั้ง 2 บ่อ ตั้งอยู่ด้านหลังของบริเวณฟาร์ม ติดกับทุ่งโล่ง อากาศถ่ายเทสะดวก แต่กลิ่นเหม็นซึ่งอาจเป็นที่ไม่พึงประสงค์สำหรับบางคน ก็ยังไม่ได้หายไปเสียทีเดียว

บ่อหมักแก๊สแบบฝังใต้ดินเรียกว่า บ่อแบบโดมคงที่ ซึ่งมีลักษณะเป็นทรงกลม ฝังอยู่

ใต้ดิน ด้านบนเป็นที่เก็บแก๊ส มีลักษณะเป็นโดม การผลิตเริ่มโดยทางฟาร์มจะมีการล้างทำความสะอาดคอกทุกเช้าและเย็น คนงานจะล้างเอาขี้หมูให้ไหลลงไปตามราง ที่ต่อเชื่อมไปยังถังที่ฝังอยู่ใต้ดิน โดยถังแรกนั้น เป็นส่วนเติมมูลสัตว์ ซึ่งผสมกับน้ำลงไปด้วย ซึ่งถังนี้เป็นถังที่ใช้หมักให้เกิดแก๊สด้วย โดยแก๊สนี้เป็นตัวหลักให้เศษของเสียที่เหลืออยู่ลงไปยังก้นบ่อ แล้วแก๊สนั้น

จะลอยตัวขึ้นด้านบน ใช้เวลาหมักประมาณ 15 วัน กระบวนการหมักหมมก็จะผลิตแก๊ส ‘มีเทน’ ออกมา โดยสามารถเช็คปริมาณได้จากวาล์วที่ต่อไว้ แรงมากน้อยดูกันตรงนี้

ส่วนถังถัดมาที่ต่อเชื่อมกันคือ บ่อล้น จะเป็นการแยกน้ำออกมาจากของเสียในถังแรก โดยแรงผลักดันของแก๊สจะนำน้ำทะลักมายังถังนี้ น้ำนี้สามารถปล่อยลงแหล่งน้ำได้ทันที ส่วนกากที่ยังตกค้างอยู่ในถังแรกนั้นไม่มีกลิ่นเหม็นแล้ว เอาขึ้นมาตากแห้งทำปุ๋ยสามารถเอาไปใช้กับต้นไม้ได้ทันที

การทำแก๊สขี้หมูนั้นจะประสบปัญหาในฤดูหนาว ช่วงอุณหภูมิลดลงต่ำกว่า 15 องศาเซลเซียส กระบวนการหมักจะผลิตแก๊สออกมาน้อยมาก เพราะอุณหภูมิที่เหมาะสมนั้น อยู่ที่ประมาณ 32 – 37 องศาเซลเซียส

แก๊สที่ผลิตออกมานั้น สามารถจุดไฟได้ทันที จะมีกลิ่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์พวยพุ่งออกมาด้วย แต่หลังจากจุดไฟ กลิ่นที่วาก็จะค่อยหายไป ซึ่งแม่หลวงเกียงคำเห็นว่า เมื่อทำให้ชาวบ้านคนอื่นเดือดร้อน ก็อยากจะชดเชยให้ ด้วยการทำ ‘ประปาไฟ’ ซึ่งเป็นโครงการขยายการใช้งานแก๊สชีวภาพนี้ไปสู่ครัวเรือนอื่น

เริ่มโดยมีการต่อท่อจากถังแก๊สในฟาร์มของแม่หลวงเกียงคำ ออกไปตามถนน ท่อนั้นก็คือท่อพีวีซีสีฟ้าธรรมดา นี่คือที่มาของ ‘ประปาไฟ’ โดยชาวบ้านผู้สนใจใช้แก๊สขี้หมูนี้ จะช่วยค่าใช้จ่ายในการเดินท่อบ้านละ 400 บาท โดยประปาไฟนี้ ผลิตจากบ่อแก๊ส 2 บ่อ และเดินไปสูงกว่า 100 ครัวเรือน หรือเกือบทั้งหมู่บ้านเลยทีเดียว ขณะที่ค่าแรงการเดินท่อนั้นถูกกว่าเดินท่อน้ำประปา เพราะชาวบ้านช่วยลงแรงกันเอง โดยประปาไฟหรือแก๊สชีวภาพที่เดินไปตามท่อนี้ ถูกใช้มากในช่วงเช้า หลังจากนั้น เมื่อหมดช่วงเร่งด่วนของประปาไฟ แก๊สจะอ่อนลง บ้านของแม่หลวงเกียงคำเอง จะกินข้าวกันช่วงสายๆ เพราะต้องเสียสละ รอให้คนในหมู่บ้านใช้แก๊สก่อน บ้านนี้ถึงจะเริ่มหุงข้าวได้

นั่นคือที่มาของการอยู่ร่วมกัน ระหว่างผู้ประกอบการและชาวบ้าน เมื่อต้องให้คนรอบข้างทนเหม็นกับกลิ่นขี้หมู ที่นี้ก็ตอบแทนด้วยการผลิตแก๊สให้ชาวบ้านใช้ฟรีๆ แบบไม่ต้องเสียรายเดือน ทำให้ชาวบ้านประหยัด ลดค่าใช้จ่ายในครัวไปได้มาก แต่การใช้ประปาไฟที่ได้มาฟรีนี้ ต้องแลกกับความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นบางประการคือ ต้องหมั่นทำความสะอาดหัวเตาบ่อยๆ อย่างน้อยอาทิตย์ละครั้ง เพื่อป้องกันการเกิดสนิมอุดตัน

การศึกษา ‘วิชาชีวิต’

Education

เป็นเรื่องธรรมดาที่เด็กๆ ทุกคนต้องได้รับการศึกษา เข้าเรียนในโรงเรียนตามช่วงอายุที่เหมาะสม แต่การศึกษาของเด็กๆ ในตำบลดอนแก้วมิได้ถูกจำกัดแต่ในห้องเรียนเท่านั้น เพราะเด็กที่นี่ต้องมี ‘วิชาชีวิต’ ติดตัวไปด้วย ผ่านกิจกรรมส่งเสริมต่างๆ ที่ช่วยให้เด็กๆ ได้เรียนรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมือง อันเป็นสิ่งที่จะติดตัวพวกเขาไปชั่วชีวิต ไม่ว่าอนาคตพวกเขาจะอยู่ที่ใด ความเป็นพลเมืองที่ดอนแก้วปลูกฝังจะยังฉายเด่น เป็นความภาคภูมิใจของตำบล

สภาเด็กและเยาวชน

กลุ่มเด็กๆ ที่เพิ่งกลับมาจากการฝึกอบรม อปพร.น้อย กำลังนั่งรอศิริัญญา สุนทร ซึ่งเป็น หัวหน้าสำนักปลัดฯ กันอยู่ที่ อบต. เด็กๆ เหล่านี้ นำทีมโดย ยุพารัตน์ บัวหอม หรือกิ๊ฟ อยู่ชั้น ม.6 โรงเรียนนวมินทร์นภาพร อังตระกุล หรือเฟิร์น ม.6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ วณิชยา จันทรพระยา หรืออิมจัง ม.1 โรงเรียนบ้านศาลา และ ศดานันท์ กุลอ่อน หรือบีม ป.6 โรงเรียนบ้านศาลา ทั้งหมดล้วนเป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งแน่นอนว่า พวกเขาเหล่านี้คือ ฟันเฟืองในการขับเคลื่อนชุมชนต่อไป

ดังที่กล่าวไปแล้วว่า ผู้บริหารที่นี่ให้ประชาชนนำ แล้วตัวตามสนองความต้องการเด็กเองก็เช่นกัน นำแล้วผู้ใหญ่ตาม

ศิริัญญา เล่าว่า จุดเริ่มต้นของสภาเด็กฯ ตำบลดอนแก้วเกิดจากพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 เพื่อส่งเสริมการดำเนินการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยให้จัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน เป็นศูนย์กลาง และกลไกประสานความร่วมมือองค์กรภาคีเครือข่าย ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชน ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทุกระดับของชุมชน

เมื่อกำหนดเป็นพระราชบัญญัติ ชุมชนจึงตอบสนอง ในช่วงแรกการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบลดอนแก้วนั้นยังไม่มีผลที่เป็นรูปธรรมเท่าไรนัก แต่ในเวลาเดียวกัน พระสงฆ์ของตำบลดอนแก้วได้มีโครงการทำอาสาสมัครพิทักษ์อาหารปลอดภัย กับอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม หรือ อย.น้อย ขึ้นในพื้นที่ เกิดการรวมตัวของเด็กในพื้นที่ ให้ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม กลายเป็นการตั้งไข่ให้สภาเด็กและเยาวชนไปโดยปริยาย

สภาเด็กและเยาวชนเริ่มเป็นรูปเป็นร่างราวปี 2551 โดยมีแกนนำจัดตั้ง ภายใต้การสนับสนุนอย่างเปิดกว้างของผู้ใหญ่ใจดี จุดเริ่มต้นของสมาชิกสภาฯ เกิดจากแนวคิด 1 อาสาคุณ 2 คือแกนนำชักจูงเพื่อนอีก 2 คนมาเข้าร่วม เพื่อสร้างสภาเด็กและเยาวชนให้มีจำนวนมากขึ้น โดยมีเด็กตั้งแต่อายุ 9 ขวบขึ้นไป

จนเริ่มเกิดความต่อเนื่องในการประชุมเพื่อหารือการทำกิจกรรมเพื่อชุมชน ทั้งเด็กเล็ก

เด็กโตเข้ามาอยู่ร่วมกัน เกิดกิจกรรมมากมาย โดยได้ต่อยอดโครงการอาสาสมัครพิทักษ์อาหารปลอดภัย กับอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กๆ เป็นหูเป็นตาและตั้งคำถามถึงสุขลักษณะของอาหาร ตลอดจนสิ่งแวดล้อมภายในตลาด นำสู่การณรงค์อย่างเป็นรูปเป็นร่างในพื้นที่

ขณะที่ยุพารัตน์ ซึ่งดำรงตำแหน่งรองประธานสภาฯ และประชาสัมพันธ์ ได้เล่าถึงอีกโครงการ คือกองทุนออมบุญจิตอาสา ซึ่งเด็กๆ จะรวมตัวกันไปขายเสื้อผ้ามือสอง และเล่นดนตรี โดยได้รับบริจาคเสื้อผ้าจากผู้ใหญ่ใจดีในชุมชน เพื่อหาเงินเข้ากองทุนฯ นี้

และนำเงินที่ได้ไปใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ อาทิ การสร้างห้องน้ำให้คนพิการ

ปฏิเสธไม่ได้ว่า สภาเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กๆ ได้รู้จักกัน ลดช่องว่างของวัยผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน นอกจากนี้โครงการต่างๆ ที่เด็กๆ ทำยังเข้าไปเชื่อมประสานกับงานพัฒนาชุมชน เคียงคู่ไปกับงานที่ผู้ใหญ่ได้ทำอยู่อย่างสอดคล้องกลมกลืน

ถ้าวอกคุณธรรม สร้างความเป็นพลเมืองตั้งแต่เด็ก

เมล็ดพันธุ์ของตำบลดอนแก้วก็คือเด็กๆ ในตำบล ผู้ใหญ่จึงให้ความสำคัญ เน้นสร้างกันตั้งแต่หนึ่งขวบกันเลยทีเดียว โดยเชื่อว่า สิ่งดีงามเหล่านี้จะติดอยู่ในพฤติกรรม ความเป็นพลเมืองจะงอกงามในสำนักอันตรธานรู้

เสียงสวดมนต์ของเด็กๆ ดังจนได้ยินถึงด้านหน้าทางเข้าโรงเรียนดอนแก้วเนรมิตปัญญา เสียงเล็กๆ ที่ฟังรู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้างตามประสา ความคิดความอ่านตลอดจนคำพูดยังเป็นสิ่งที่ต้องรอกาลเวลานานาพา แต่พฤติกรรมตลอดจนสำนึกนั้นเป็นสิ่งที่สามารถปลูกฝังได้ตั้งแต่เด็ก ผ่านการทำและย้ำจนติดอยู่เป็นพฤติกรรม เมื่อโตมาพวกเขาก็จะรู้ว่าสิ่งเหล่านั้นคือหน้าที่ของการเป็นพลเมือง

เด็กๆ เหล่านี้เปรียบดั่ง ‘ถ้าวอก’ ที่ผู้ใหญ่ในตำบลช่วยกันบ่มเพาะปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมือง โดยเด็กๆ ที่นี้จะมีอายุตั้งแต่ขวบเศษไปจนถึงห้าขวบ ครูจะสอนให้เด็กทุกคนรู้จักหน้าที่ เช่น เมื่อถอดรองเท้าแล้วจะต้องวางเรียงบนชั้น เจอผู้ใหญ่ผ่านมาต้องยกมือสวัสดี สอนเรื่องความซื่อสัตย์ รวมถึงสอนเรื่องการคิดแยกขยะ

ศรัญญา สุนทร หัวหน้าสำนักปลัดฯ ซึ่งดูแลด้านการส่งเสริมกิจกรรมของเด็กๆ เล่าให้ฟังว่า การบ่มเพาะนี้จะเริ่มเห็นผลชัดเจนในเด็กอายุสามขวบขึ้นไป พวกเขาเหล่านี้สามารถรับผิดชอบตัวเองได้ โดยไม่ต้องบอกอีกต่อไปแล้ว กลไกทางพฤติกรรมได้รับการปรับเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมที่ใหญ่ขึ้น

“เมื่อเด็กๆ กลับไปบ้าน สิ่งที่เขาได้รับจากที่โรงเรียนก็จะถูกนำไปใช้ที่บ้าน บางบ้านมีเด็กเป็นแรงผลักดันในการคิดแยกขยะ นอกจากนี้ การปลูกฝังคุณธรรม และความเป็นพลเมือง ยังเน้นไปที่เรื่องของจิตอาสา การไม่รื้อที่ที่จะช่วยเหลือ ซึ่งความดีตรงนี้จะเป็รากฐานให้เขาไปชั่วชีวิต” ศรัญญากล่าว

อบต.น้อย ต่อยอดคุณธรรม

การบ่มเพาะเด็กคนหนึ่งให้มีสำนึกของความเป็นพลเมือง ไม่ใช่สิ่งที่ทำกันได้ในปีสองปี หากต้องทำต่อเนื่องให้พวกเขาคุ้นชิน จากโรงเรียนดอนแก้วเนรมิตปัญญา สู่ระดับชั้น ประถมศึกษาที่โรงเรียนบ้านศาลา ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนเชียงใหม่ – ผา่ง ทั้งสองโรงเรียนอยู่ห่างจากกันไม่ไกลนัก มีรั้วเชื่อมต่อกับวัด โดยโรงเรียนดอนแก้วเนรมิตปัญญานั้นติดกับวัดปิยาราม ส่วนโรงเรียนบ้านศาลานั้นอยู่ติดกับวัดโสภณาราม

ภายในโรงเรียนบ้านศาลา ซึ่งตอนนี้เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จึงเพิ่งมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นรุ่นแรก วณิชยา จันทรพระยา หรืออ้อมจิง ยังคงเรียนอยู่ที่นั่นในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และคงเรียนต่อไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3

วณิชยา เล่าให้ฟังว่า ที่โรงเรียนบ้านศาลาจะมีการจำลอง อบต.น้อย มีโครงสร้างการ

บริหารที่ล้อกันกับ อบต.จริงๆ มี นายกฯ รองนายกฯ ปลัดฯ มีระบบสภา มีผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้พื้นฐานของการบริหารจัดการ รวมถึงความเป็นพลเมืองผ่านรูปแบบการปกครองที่ได้รับการจำลองขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนยังได้มีการต่อยอดนวัตกรรมการของชุมชนอีกหลายอย่าง

“ที่เด่นๆ เลย เห็นจะเป็นการจัดการขยะ ที่นี้จะมีถังขยะแยกเป็นสี สีเขียวคือขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ สีน้ำเงินคือขยะที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้ อย่างถุงนมที่รับประทานกันทุกวัน จะนำมาล้างแล้วตัด เพื่อนำมาเย็บเป็นหมวกหรือชุด ขยะบางส่วนของขยะได้จะนำไปเก็บรวมไว้เพื่อขาย เงินที่ได้จะนำมาใช้ประโยชน์ในโรงเรียน เช่น ซื้ออุปกรณ์ ไม้กวาด หรือเป็นกองทุนสำหรับค่าอาหารกลางวัน ส่วนขยะที่ย่อยสลายได้จะนำไปใส่ในถังกองกริต เพื่อให้ย่อยสลายเป็นปุ๋ย ส่วนขยะอย่างเศษอาหารจะมีการนำไปหมักในถัง เพื่อทำปุ๋ยน้ำหมัก โดยปุ๋ยที่ได้จะนำไปใส่ในแปลงเกษตรที่มีทั้ง ผักบุ้ง คะน้า” วณิชยาเล่าด้วยความร่าเริง

ผักซึ่งงอกงามเหล่านี้ แม่ครัวจะนำมาทำอาหารกลางวันให้นักเรียนรับประทาน ที่เหลืออีกจะใช้ จะมีการเก็บแล้วมัดก้าขายให้กับผู้ปกครองที่มารับบุตรหลานในตอนเย็น เงินที่ได้ไม่ได้เข้ากระเป๋ใคร แต่ย้อนกลับมาที่เด็กๆ เอง ในรูปของกองทุนอาหารกลางวัน

นี่คือโลกของเด็กๆ ภายในรั้วโรงเรียน ที่ผู้ใหญ่ได้ส่งเสริมกิจกรรมเข้าไป ซึ่งแท้จริงแล้วคือวิถีชีวิตที่จะติดตัวพวกเขาไป เท่านั้นไม่พอ ในวันหยุดของตำบลดอนแก้ว ยังมีกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมือง ผ่านวิถีชีวิตอีก ว่าแต่จะเป็นอะไรกันนะ

พุทธศาสนวันอาทิตย์

พุทธศาสนวันอาทิตย์เริ่มต้นขึ้นในปี 2550 โดย พระใบฎีกา-เจริญศักดิ์ สิริภทฺโท ที่ต้องการให้เด็กเข้ามาเรียน และใกล้ชิดพระพุทธศาสนา ตลอดจนรู้จักประเพณี การปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ด้วยพระครูเชื่อว่า การศึกษาที่ดี ไม่ได้หมายความว่า การศึกษาตำราในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังต้องรวมการศึกษาวิชาชีวิตเข้าไปด้วย

หลักสูตรการเรียนพุทธศาสนาในวันอาทิตย์ของวัดดอนแก้ว มีไว้เพื่อเป็นส่วนเสริมประสบการณ์นอกตำรา บางคนฟังคำว่า ‘เรียนพุทธศาสนา’ แล้วอาจเกิดอาการง่วงซึม หรือนึกถึงการสวดมนต์นั่งสมาธิเบื้องหน้าพระประธาน แต่หลักสูตรการเรียนรูชีวิตของที่นี่ ต้องทำทั้งงาน จนถึงขุดดิน ปลูกผัก

7 -9 โมงเช้า เป็นการสวดมนต์บนพระวิหาร ราว 9 โมงครึ่งเด็กๆ จะเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในศาลา 11 โมง มีแม่ครัวใจดี ซึ่งก็คือชาวบ้านในชุมชน ที่สละเวลาเข้ามาช่วยกันทำอาหารเลี้ยงลูกหลาน ซึ่งเป็นอนาคตของดอนแก้ว

ภาคบ่ายเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านทั้งตำรา และการปฏิบัติจริง ทั้งจักสาน ทำพานไม้ไผ่ตด รวมไปถึงเครื่องดนตรีพื้นบ้าน วิยากร หรือผู้รู้ ที่มาถ่ายทอดความรู้เหล่านี้ ก็คือปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลดอนแก้ว ที่มีความถนัดเชี่ยวชาญงานฝีมือในด้านนั้นๆ เข้ามาช่วยสอน

โดยเฉพาะพานบายศรี ซึ่งสื่อถึงจิตวิญญาณของล้านนา เด็กๆ ต้องพอทำเป็น อย่างน้อยก็ต้องรู้จัก หลังจากเสร็จกิจกรรมในร่มแล้ว ต่อไปก็คือการออกไปลุยใช้ชีวิตกลางแจ้งในภาคบ่าย ที่ด้านหลังของวัด ห้องเรียนกลางแจ้ง ปลูกผัก และเล่าไก่ซึ่งเป็นผล

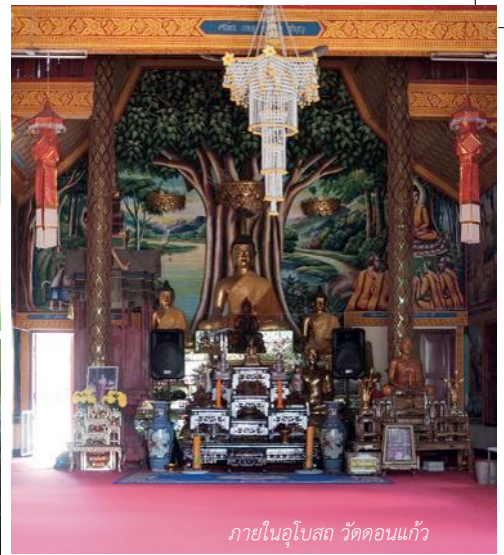
งานของนักเรียนที่นี่ ทุกคนช่วยกันขุดหลุม เพาะเมล็ด ย้ายกล้าลงแปลงปลูก จนลานหลังวัดนั้นมีสภาพไม่ต่างกับสวนผัก เดินสำรวจมีทั้งกล้วย แอปเปิ้ล บั๊ว ฟัก ฟักทอง และผักเล็กๆ อีกหลายชนิด

เรือนเลี้ยงไก่เล็กๆ แต่แสนสะอาดนี้ เด็กๆ เอาถาดมาถูพื้นเกือบทุกวัน ไม่มีความเฉอะแฉะสกปรก ไก่อ้วน 10 ตัว เดินคุ้ยเขี่ยกองกลบดูเย็นใจ ไก่ที่นี่เป็นไก่ไข่ ออกไข่มาให้เก็บกินกันเกือบทุกวัน ทั้งข้างๆ นั้นยังมีโรงเพาะเห็ดอยู่อีกด้วย

ผลผลิตก็ได้ไปไหนไกล เมื่อเก็บพืชผักจากต้น ก็จะถูกแปรไปเป็นแหล่งพลังงานของเด็กๆ กลุ่มนี้ในมือเที่ยงวันอาทิตย์ ส่วนที่อาจมีเหลือบ้างนั้นก็เก็บไปขาย เอาเงินมาหมุนเวียนเป็นค่าอาหารกลางวันเหมือนกัน

พระวันเฉลิม พระลูกวัด วัดดอนแก้ว

ภายในอุโบสถ วัดดอนแก้ว

ผักในแปลงส่วนใหญ่เป็นผักบุ้ง เพราะดูแลง่าย ส่วนสวนกล้วย ก็นำเครื่ององค์จาก
ต้นมาฝึกทำพานบายศรี ไม่ต้องไปซื้อหาให้เสียสตางค์

สิ่งที่พวกเด็กๆ ได้รับคืออาหาร นอกเหนือจากนั้นคือความรู้ความเข้าใจ ด้วยผ่าน
การลงมือทำ ใส่ใจดูแลผลผลิตด้วยตัวเอง จากการลงมือปฏิบัติจริง พวกเขาได้มากกว่า
อาหาร จนแม้ไม่ใช่วันอาทิตย์ แต่พวกเขาก็มาดูแลสวนเกษตรในทุกเย็นหลังเลิกเรียน
ทั้งเก็บเห็ด เก็บไข่ไก่ รดน้ำผัก ถอนหญ้า โดยไม่ต้องมีใครขู่บังคับ

ในแต่ละปีจะมีการเปิดรับสมัครเด็กที่สนใจ มีตั้งแต่เด็กเล็กไปจนถึงเด็กโต ทำการ
เรียนการสอนในวันอาทิตย์ ซึ่งทางวัดจะจัดเตรียมอาหารกลางวันตลอดจนอาหารว่าง
เอาไว้ให้ โดยทุกวันอาทิตย์ เด็กนักเรียนชายหญิงที่ดอนแก้วกว่า 50 คน จะมาเรียนวิธี
การใช้ชีวิตนอกห้องเรียนที่วัดดอนแก้วตั้งแต่เช้าตรู่ ไปจนถึงบ่ายสามโมง

อยู่แบบคนดอนแก้ว

Stay

ดอนแก้วเป็นชุมชนที่มีกลิ่นอายของความเป็นเมืองผสมเคล้าเข้ากับวิถีชนบทดั้งเดิม เพราะเมื่อกาลเวลานำพามาซึ่งความเจริญพื้นที่ที่อยู่ติดกับอำเภอเมืองอย่างตำบลดอนแก้วจึงได้รับอิทธิพล มีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นหลายแห่งในตำบล บ้างติดกับนาข้าวเกิดเป็นภาพที่ขัดแย้งแปลกตา แต่กระนั้นหัวใจของคนที่นี่กลับยังมีความงดงามให้สัมผัส มิตรจิตมิตรใจยังเป็นสิ่งที่จับต้องได้ในตำบลดอนแก้ว

พูดอย่างเดียวอาจไม่เห็นภาพ ต้องลองไปใช้ชีวิตอยู่ได้ชยาคา กับคนดอนแก้วสักสองสามคืน

โฮมสเตย์สีเขียว

บ้านไม้ยกพื้นสูงชุกตัวอยู่อย่างสงบ รายล้อมด้วยไม้ใหญ่และพืชสวนครัวจำนวนมากที่ บัวจันทร์ เรือนสุวรรณ เจ้าบ้านปลูกเอาไว้กินและขาย โดยหมู่ที่ 9 บ้านสบสา – หนองพาน ร่มรื่นกว่าหมู่บ้านอื่นๆ ด้วยยังคงมีความเป็นชนบทเข้มข้น ถนนที่ทอดตัวยาวก่อนทางเข้าบ้านเลียบบเคียงกับสายน้ำริมฝั่งที่ไหลเชี่ยวยามฝนชุก

บัวจันทร์หรือที่เพื่อนๆ เรียกกันว่า ‘ศรีนวล’ ด้วยเคยเป็นชื่อตัวเมื่อครั้งเยาว์วัย ทำให้เพื่อนที่เติบโตมาด้วยกัน หรือแม้กระทั่งพ่อแม่ของบัวจันทร์เองยังเรียกชื่อศรีนวลติดปาก บัวจันทร์เป็นเจ้าบ้านโฮมสเตย์ยุคบุกเบิกตั้งแต่ตำบลดอนแก้วเข้าโครงการตำบลสุขภาวะ

“ตอนเริ่มแรกไม่มีใครอยากทำ เพราะมีมาตรฐานและเงื่อนไขหลายอย่าง จึงกลัวกัน พี่เองก็ไม่มั่นใจ แต่หมอโหม่อ้อนขอให้ทำ จึงลองดู ยุคเริ่มแรกมีอยู่ด้วยกันราว 10 หลัง รับผิดชอบละ 2 คน แล้วค่อยพัฒนามาเรื่อยๆ ทั้งในแง่ของจำนวนและคุณภาพ” บัวจันทร์ย้อนความหลังให้ฟัง

บ้านของบัวจันทร์ไม่มีเครื่องปรับอากาศ แต่มีอากาศบริสุทธิ์จากพืชใบเขียวเป็นสิ่งทดแทน ที่สำคัญพืชเหล่านี้ยังเป็นที่มาของอาหารการกินในบ้านหลังนี้ เพราะบัวจันทร์ปลูกทั้งใบกะเพราขาว ใบกะเพราดำ โหระพา ใบชะพลู พริก มะนาว พัก ต้นขจร กับผักอีกสารพัด และยังมีผลไม้ทั้งฝรั่ง น้อยหน่า ลำไย เงาะ กล้วย กระท้อน ลองกอง เหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างที่เห็นอยู่ตาตา ซึ่งแน่นอนว่ายังมีอีกหลายอย่างที่ตกหล่นไป

เจ้าบ้านหลังนี้มีความเป็นกันเองให้กับผู้มาพัก ตั้งแต่ลงมือทำอาหารและร่วมรับประทานอาหารกับแขกที่เข้า

“กับข้าวที่บ้านนี้จะใช้พืชผักที่ปลูกไว้รอบๆ บ้านมาทำอาหารเมืองเรียบง่าย ทำเสร็จแล้วกินด้วยกัน”

บัวจันทร์ เรือนสุวรรณ

พัก ผลหมากรากไม้ที่งอกงามพอรับประทานจะถูกสอยถูกเกี่ยวมา
ให้กินอย่างไม่หวง ส่วนที่เหลือกินเหลือใช้ บัวจันทร์จะแบ่งไปขาย
เป็นรายได้

บัวจันทร์เป็นคนดอนแก้วโดยกำเนิด เติบโตและอยู่ในพื้นที่
ภาพสะท้อนของไม้ตรีจิตฉายอยู่ชัดเจนยามได้พบปะพูดคุย ชีวิต
ของบัวจันทร์นั้นเรียบง่าย อยู่สบายและอยู่อย่างพอเพียง

นอกจากปลูกผักปลูกผลไม้ ยังเป็นวิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้
ธนาคารขยะรีไซเคิล หมู่ที่ 9 บ้านสบสา-หนองพาน ทั้งยังทำหน้าที่
เหรียญกษาปณ์ให้กับกลุ่มฯ ด้วยอีกทาง

ชีวิตที่เรียบง่ายพออยู่พอกิน ท่ามกลางพืชใบเขียวที่คอยหล่อ
เลี้ยงปากท้องอย่างค่อยเป็นค่อยไป นับเป็นความพอดีที่บัวจันทร์
พอใจ

ฟากถึงพี่บัวจันทร์

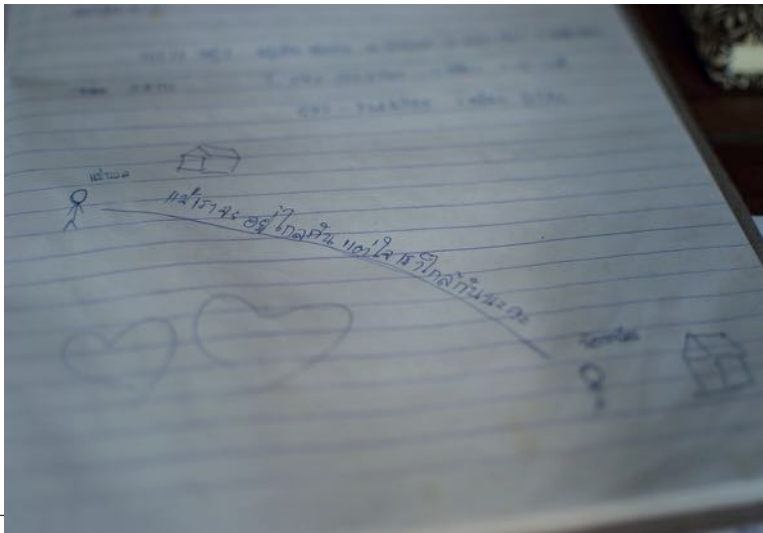
ดีใจมากๆ ที่ได้มาพักที่บ้านแม่นวล มาอนตั่ง 4 คีน แม่นวลต้อนรับดีมาก ต้องการอะไรก็หามาให้ มาวันแรกน้องครีมไม่สบาย แม่นวลก็หายามาให้ จนน้องครีมหายหวัด น้องครีมกับแม่นวลสนิทกันมากจนใครๆ ก็คิดว่าเป็นแม่ลูกกันจริงๆ มีอยู่คีนหนึ่ง นั่งคุยกับแม่นวลจนเกือบเที่ยงคีน อีอิอิ นั่งคุยกันจนไม่รู้เวลา

เวลาอยากกินไร แม่นวลก็จะทำให้กิน ตอนเช้าทำอาหารหลายอย่าง อร่อยๆ ทั้งนั้นเลย กินจนตอนนี้น้องครีมอ้วนเป็นหมูแล้ว อีอิ แม่นวลยังคุยยังสอนเรื่องดีๆ ให้กับน้องครีมอีกหลายเรื่อง และน้องครีมจะเก็บไปคิดไปใช้

น้องครีมดีใจมากๆ ที่ได้มาพบมาพักที่บ้านแม่นวล ถ้าน้องได้มาเที่ยวที่แม่ริมอีก น้องครีมจะมาแวะบ้านแม่นวลด้วยนะค่ะ ถ้าแม่นวลไปเที่ยวแม่สะเรียงก็โทรหาน้องครีมได้ จะเป็นคนนำเที่ยวเองค่ะ และมาอนที่บ้านน้องครีมด้วยนะค่ะ

107/1 หมู่ 2 หมู่บ้านสหหาร ตำบลกาศ
อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58110

ฟากกิ่งพีบัวจันทร์

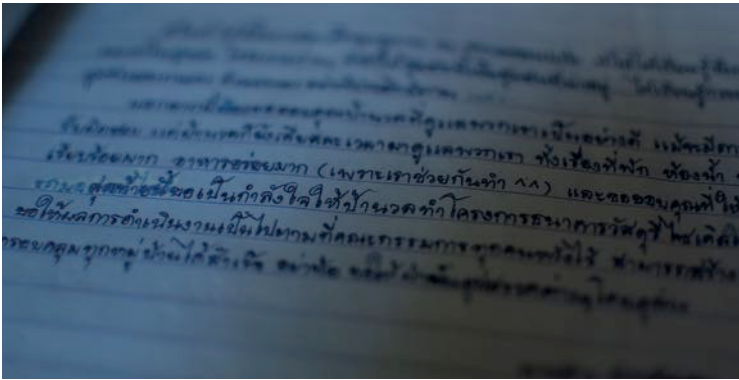
วันที่ 18 ธันวาคม 2554

ดีใจที่ได้พักบ้านพีบัวจันทร์ ทำกับข้าวอร่อยมาก ชอบแกงพื้นบ้าน นานๆ จะได้กิน พีบัวจันทร์พูดเพราะ ยิ้มเก่ง บ้านก็สะอาด ที่นอนก็ดี ถ้ามีโอกาสมาดอนแก้วอีก ก็อยากมาพักบ้านพีบัวจันทร์อีก ขอขอบคุณค่ะ

นิพาดา สีสมร

อบต. ดงมูลเหล็ก อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์

21/10/53 เวลา 22.30 น.

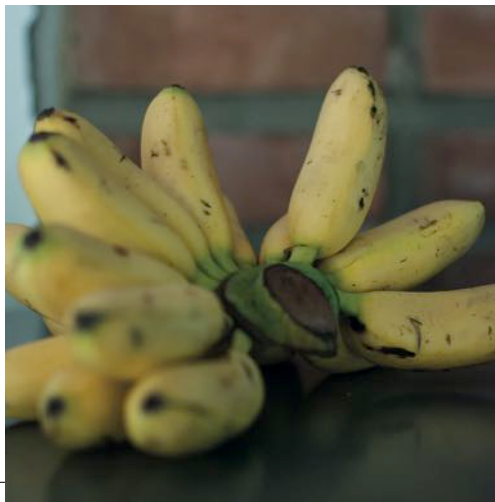
โอบสത്യลุงประดิษฐ์

คู่สามีภรรยาที่น่ารักออกมาต้อนรับด้วยอภัยภัยไมตรีราวกับต้อนรับบุตรหลานของตัวเอง รายรอบบ้านเต็มไปด้วยรูปปั้นทั้งไก่ นก เด็ก และอื่นๆ วางประดับตกแต่งประหนึ่งเป็นงานอดิเรก ทั้งสองเป็นข้าราชการเกษียณอายุที่ครองคู่กันยาวนานถึง 47 ปี

พื้นเพดั้งเดิมของ ลุงประดิษฐ์และป้าประนอม เกตุวรภัทรา นั้นอยู่ที่จังหวัดแพร่ แต่ได้อพยพถิ่นฐานมาอยู่ที่ตำบลตอนแก้วตั้งแต่ปี 2517 หลังจากที่ลุงประดิษฐ์มารับราชการที่ศูนย์การศึกษาอกระบบประจำภาคเหนือ ส่วนป้าประนอมเป็นข้าราชการพยาบาลที่ย้ายติดตามลุงประดิษฐ์มา

“ตอนย้ายมาทำงาน ก็ตั้งใจที่ปลูกบ้าน บังเอิญได้ขับรถเข้ามาดูที่บ้าน หมู่ 2 ตำบลตอนแก้ว และได้มาพบกับพระครูคำปิ่นที่วัดตอนแก้ว ท่านก็เชื่อเชิญให้เขามาตั้งรกรากด้วยอภัยภัยไมตรี” ลุงประดิษฐ์ให้ความให้ฟัง

ลุงประดิษฐ์และป้าประนอมถือเป็นบุคคลรุ่นบุกเบิกในการทำโอบสത്യด้วยตั้งใจเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้ตำบลตอนแก้วได้ก้าวสู่การเป็นตำบลสุขภาวะเท่านั้น มิใช่ผลตอบแทนใดอื่น ประกอบกับการที่อยู่ด้วยกันสองคน ลูกๆ เติบโตใหญ่ออกไปตั้งรกรากเป็นของตัวเอง วางจึงกลับมาเยี่ยม

การได้รับแขกจึงเหมือนได้พบเจอเพื่อนใหม่ พุดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์

จากวันแรกตั้งแต่ปี 2552 จนถึงวันนี้ ลุงประดิษฐ์กับป้าประนอมยังคงต้อนรับแขกผู้มาเยือนด้วยอัธยาศัยไมตรีเช่นเดิม ด้วยทั้งสองเห็นว่าใครก็ตามที่มาเป็นแขกของบ้านต้องดูแลด้วยใจ นอกเหนือจากบ้านเรือน ที่หลับที่นอนที่สะอาด ยังต้องให้ความเป็นกันเอง ความสบายใจเหมือนเขาได้อยู่บ้านของตัวเอง

ทุกเช้าป้าประนอมจะจัดหาอาหารเช้าตั้งโต๊ะ จากนั้นทั้งแขกและเจ้าบ้านจะนั่งลงเพื่อรับประทานอาหารเช้าร่วมกัน ประหนึ่งครอบครัวที่อยู่กันพร้อมหน้า

ลุงประดิษฐ์และป้าประนอมอยู่ที่ตำบลดอนแก้วมา 40 ปีแล้ว เรียกได้เต็มปากเต็มคำและอย่างภาคภูมิใจว่าเป็นคนดอนแก้ว ซึ่งทั้งสองเห็นพ้องต้องกันว่าเสน่ห์ของดอนแก้วอยู่ที่ความมีไมตรีจิต น่ารักด้วยรอยยิ้ม

ฝากถึงลูกประติษฐ์และป้าประนอม

วันที่ 27 สิงหาคม 2553

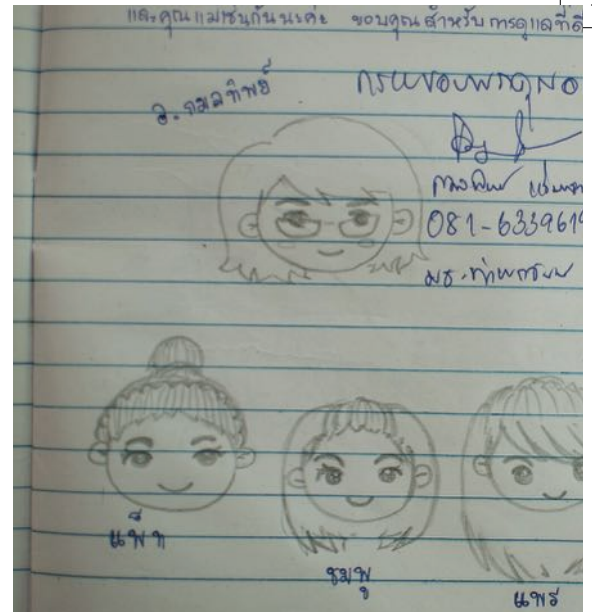
กระผมมีความสุขมากๆ ที่ได้มาพักบ้าน อาจารย์ประดิษฐ์ และแม่ประนอม ทั้งยังเป็นครั้งแรกในชีวิตที่ข้าพเจ้าได้พักโฮมสเตย์ รู้สึกประทับใจในการดูแลเอาใจใส่ เหมือนข้าพเจ้าได้เข้าพักโรงแรมที่มีดาวมากกว่า 5 ดาว ข้าพเจ้าไม่รู้จะสรรหาถ้อยคำใดมาแทนความรู้สึกว่านี่คือความประทับใจที่สุดในการพักโฮมสเตย์

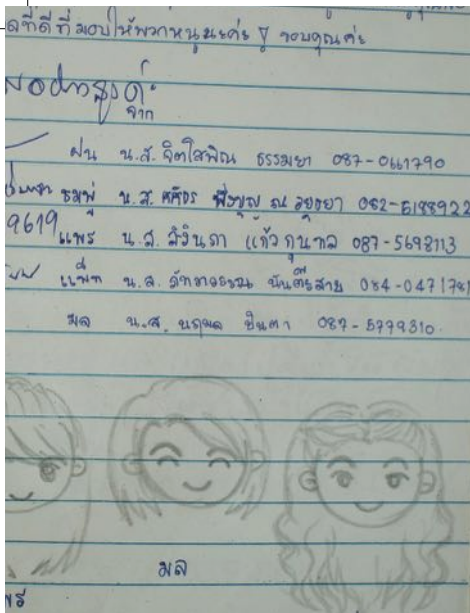
ท้ายนี้ถ้าหากท่าน อาจารย์ประดิษฐ์ และแม่ประนอม ได้มีโอกาสไปเยือนจังหวัดน่าน ข้าพเจ้าพร้อมให้การต้อนรับดูแลท่านทั้งสองประหนึ่งพ่อแม่ของข้าพเจ้าเอง

ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงครับ

นายจักรกฤษณ์ ปันศิริ

นายก อบต.ศิลาเพชร อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ปากกิลุงประดิษฐ์และปาประนอน

วันที่ 6 สิงหาคม 2555

หนูชื่อนางสาวจิตโสพิณ ธรรมยา ตัวแทนนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง ก่อนอื่นหนูต้องขอขอบคุณ คุณพ่อประดิษฐ์ และคุณแม่ประนอน ที่ให้การต้อนรับพวก หนูอย่างอบอุ่นและได้ให้การดูแลพวกหนูเป็นอย่างดี บ้านหลังนี้ทำให้หนูรู้สึกอบอุ่นมาก

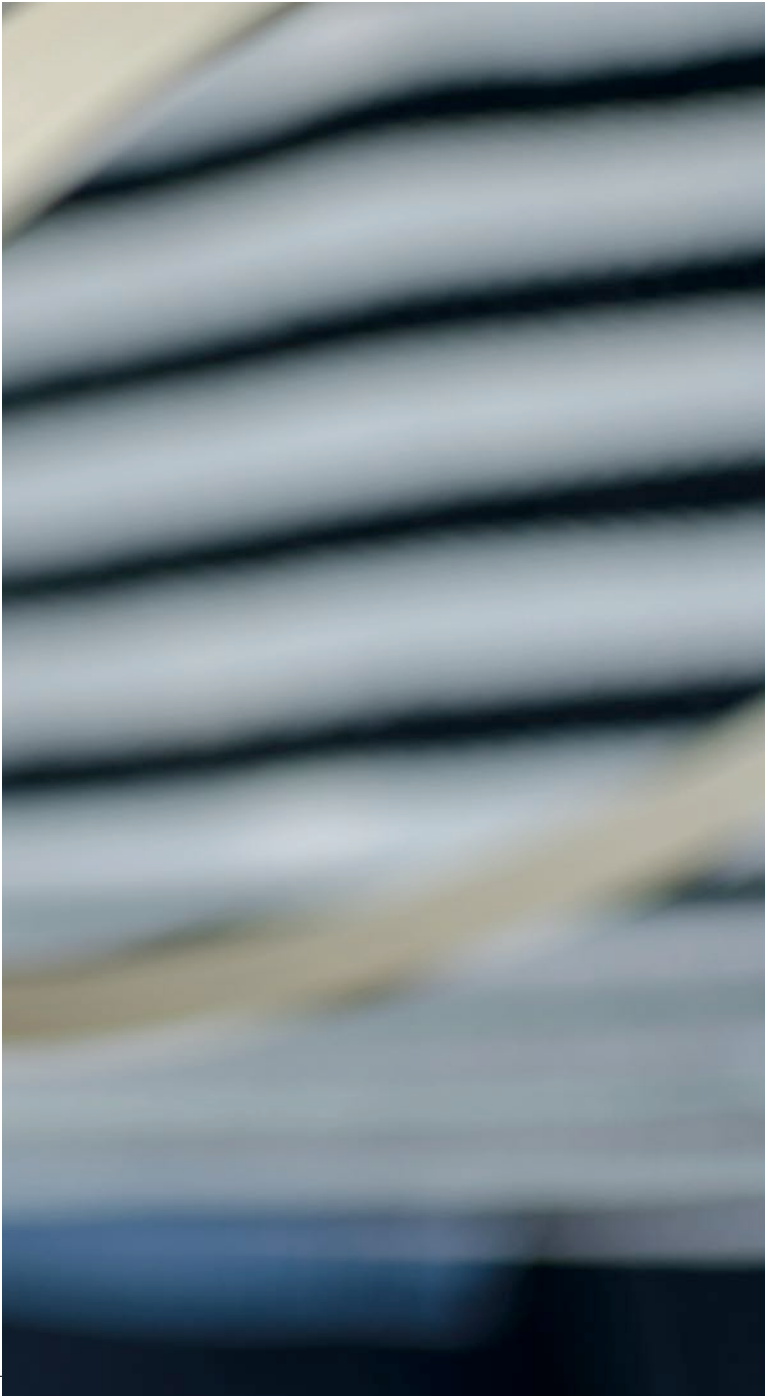
ทั้งๆ ที่เราไม่เคยเจอกันมาก่อน แต่คุณพ่อคุณแม่ก็ให้ความรู้สึกเหมือนเรารู้จักกันมานาน พ่อและแม่เป็นกันเองมาก แต่น่าเสียดายที่หนูได้มานอนแค่คืนเดียวเอง หนูอยากบอกว่าคุณพ่อ อาหารอร่อยมากค่ะ! พวกหนูดีใจมาก ที่ได้มาพักที่บ้านหลังนี้ ตอนแรกหนูรู้สึกเกรงใจและตื่นเต้นมาก ไม่รู้ จะเริ่มคุยกับคุณพ่อและคุณแม่ยังไงดี แต่พ่อดูอยู่และได้พูดคุยกัน ทำให้พวกหนูรู้สึกดีและหายเกร็ง iley พ่อและแม่เป็นกันเองกับพวกหนูมาก ส่วนเรื่องของการดูแล พวกหนูอยากบอกว่า ประทับใจ มาก ทั้งบรรยากาศของบ้าน การต้อนรับของสมาชิกทุกคนในบ้าน บ้านของคุณพ่อและคุณแม่เย็น รมรื่น น่าอยู่มากเลยคะ ต้นไม้เยอะมากเป็นธรรมชาติมากคะ บ้านหลังนี้เป็นบ้านที่ทำให้พวกหนู รู้สึกผ่อนคลาย หลังจากได้ไปศึกษาดูงาน ยิ่งไปกว่านั้น พวกหนูพึ่งออกจากค่ายรับน้องมา ความ เหนื่อยนั้นยังไม่หาย แต่พ่อมายู่ที่บ้านหลังนี้ ให้ความรู้สึกเหล่านั้นของพวกหนูหายไป พวกหนู ต้องขอขอบคุณ คุณพ่อและคุณแม่มากๆ ค่ะ ที่คอยดูแลพวกหนูเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียง เวลาสั้นๆ แต่มันก็เป็นช่วงเวลาที่น่าประทับใจในการได้มาศึกษาดูงานที่ อบต.ดอนแก้ว ในครั้งนี้

หนูและเพื่อนๆ ขอให้คุณพ่อประดิษฐ์ และคุณแม่ประนอน และรวมไปถึงคุณพี่ทั้งสองมีความสุข มากๆ นะคะ มีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ ขอให้มีความสุขที่น่ายุ่แบบนี้ เคียงคู่กับตำบลดอนแก้ว ไปนานๆ เลยนะคะ ขอให้มีความสุขที่คุณพ่อและคุณแม่มอบให้พวกหนู กลับคืนสู่คุณพ่อและคุณแม่ เช่นกันนะคะ ขอขอบคุณค่ะ

นางสาวจิตโสพิณ ธรรมยา (ฝน)
นางสาวศศิธร พิงบุญ ณ ออยุธยา (ชมพู)
นางสาวสิรินภา แก้วกุนทล (แพรว)
นางสาวภัทราวรรณ นันทีะสาย (แพ็ท)
นางสาวณฤมล ชินตา (มล)

วัฒนธรรม

Culture

ตำบลดอนแก้วนั้นเต็มไปด้วยกลิ่นอายของความเป็นล้านนา แม้จะเจือจางไปตามกาลเวลา แต่ที่นี่ก็พยายามรักษารากเหง้าของตนเองไว้ให้มากที่สุด ดังจะเห็นได้จากโครงการพุทธศาสนวันอาทิตย์ หรือการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มักเชิญปราชญ์ชาวบ้านไปสอนศิลปะแขนงต่างๆ ให้กับเด็กๆ เพื่อให้วัฒนธรรมพื้นถิ่นดั้งเดิมได้สืบทอดไป

ไม้ไฟขด ของດิดอนแก้ว

รู้ไหมว่าพานแดงของเชียงใหม่ มีไว้ในพิธีกรรมสำคัญต่างๆ ทุกบ้านต้องมี ไว้บูชาผีปู่ผีย่า ผีเรือน แล้วตอนมีงานศพจะเอาพานแดงที่วางนี้ ใส่มะพร้าววางไว้หลังโลง โดยเป็นพานที่ทำจากไม้ไฟขด

บ้านของอรรถัย วงศ์อนุกุล หรือแม่น้อย เจ้าสำนักไม้ไฟขด ตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 ตัวบ้านมีไม้ไฟวางอยู่ตรงลานเรือน มีพานซึ่งขดขึ้นรูปวางกองไว้ พร้อมกับอุปกรณ์เครื่องมือในการทำงาน ลึกเข้าไปด้านหลัง ภายได้ขยายคาโรรงยังเห็นเครื่องมือเครื่องมื่อวางอยู่เต็ม

แม่น้อยเล่าว่า หัตถกรรมเครื่องเงิน ดั้งเดิมเป็นของชาวชินในพม่า วิธีการทำเครื่องเงินเริ่มจากการจักตอกไม้ไฟเป็นผิวบาง แล้วมาขดต่อให้เป็นรูปทรงตามแบบที่ต้องการ แรกเริ่มนั้นแม่น้อยทำพานไม้ไฟขดส่งผู้สั่งจากต่างประเทศ แต่มีปัญหาเรื่องข้อสัญญา และความเห็นแก่ตัวที่ชาวต่างชาตินำไปจดสิทธิบัตรในบางตัว ดังนั้นจึงเห็นว่า หากทำงานร่วมกันต่อไป ลวดลายใหม่ที่ตนเองคิดขึ้นจะถูกต่างชาติ

นำไปอ้างอิงสิทธิ์เป็นของตัวเอง โดยช่วงนั้นเป็นปี 2542 เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว แม่บุญจึงดึงตัวเองออกมา และเข้าปรึกษากับทาง อบต.ดอนแก้ว เพื่อหาทางผ่องถ่ายความรู้ที่ตัวเองมีคืนสู่ชุมชน

จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งกลุ่มไม้ไผ่ขดขึ้นมา เริ่มแรกมีด้วยกัน 15 คน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณส่วนหนึ่งจาก อบต. ในการเริ่มกลุ่ม แล้วขยายขึ้นเรื่อยๆ มีคนจากหมู่บ้านเข้าร่วม นอกจากกระจายความรู้ให้กลุ่มแล้ว แม่บุญยังเป็นวิทยากรให้กับโรงเรียน วัด สถานพินิจ ตลอดจนร่วมโครงการพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในฐานะปราชญ์ชุมชนด้วย

การทำไผ่ขด เริ่มจากการเลือกไผ่ลำที่แก่หน่ออายุประมาณ 3 ปี มีสีปนดำ จากนั้นผ่าไผ่จากทั้งลำให้เป็นซีก ตัดบริเวณข้อต่อออกให้เหลือเป็นไม้ไผ่เส้นตรง นำไปตากให้แห้ง ทิ้งไว้ประมาณ 5 วัน ไม้ไผ่ที่แห้งดีแล้วจะถูกนำเข้าเครื่องผ่า ให้กลายเป็นตอกเส้นบางๆ โดยสามารถกำหนดขนาดของความหนา ความบางได้ ตามแต่ว่าจะขดเป็นอะไร ขดเป็นพาน พานระดับหนึ่ง ขดเป็นแจกัน ก็หาอีกระดับหนึ่ง

จากตอกที่เป็นเส้นยาว ตัดปลายสามเหลี่ยมเป็นตะขอเกี่ยวกัน ค่อยๆ ขด ม้วนเข้าหากันเป็นวงกลมซ้อนกัน จนไม้เหลือที่ว่างระหว่างตอก ไล่ขึ้นรูปเป็นชั้นๆ ไป หลังจากขดเสร็จ ก็เข้าสู่ขั้นตอนการขัดด้วยกระดาษทราย หลังขัดเสร็จแล้ว ถ้าจะให้ดี ต้องยถาบรรจงระหว่างเส้นที่ขดด้วยซี่เลื่อยผสมกาว ก่อนจะทำสีเคลือบเงาเป็นลำดับต่อไป สมัยก่อนทำกันแค่สีแดง แต่เดี๋ยวนี้ อยากทำสีไหนก็ได้ จากพานไม้สีซีดๆ ก็กลายเป็นพานสีสด เหมือนที่เห็นกันทั่วไป ไม่ใช่แค่พานเท่านั้นที่มาจากการขด ถ้วย ชาม กล่อง ทิชชู แจกัน หรือที่รองแก้ว ก็มาจากการขดได้

ว่ากันว่าไม้ไผ่ขดของแม่บุญผลิตกันไม่ทันขาย ด้วยยังเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนา ทั้งยังเป็นของประดับตู้โชว์ ได้อีกด้วย

ใครที่อยากซื้องานฝีมือของแม่บุญสามารถไปซื้อได้ถึงที่ แต่ถ้าสั่งต้องรอคิวกันหน่อย

ร่ำวย้อนยุค

ราวห้าโมงกว่า เสียงเพลงดังขึ้นจากลำโพงบริเวณลานจอดรถของโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว กลุ่มสตรี ส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคน จนถึงสูงวัยตบเท้าเข้าสู่ลานกว้าง แต่ละคนอยู่ในชุดที่ทะมัดทะแมง นั่งพูดคุยกันอย่างออกรส ท่ามกลางเสียงเพลงที่ยังดังอย่างต่อเนื่อง

สินวล วังผาสุข ผู้ริเริ่มโครงการร่ำวย้อนยุคเพื่อสุขภาพ ได้ดำเนินการเขียนโครงการเพื่อขอรับการอนุมัติงบประมาณจากอบต.ดอนแก้ว จนสำเร็จดำเนินการมาตั้งแต่เดือนเมษายน 2557

ในเบื้องต้นได้รับความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่ายตำบลสุขภาวะ อบต.หนองหล่ม ในการจัดสรรบุคลากรมาช่วยดำเนินการสอนร่ำวประยุกต์นี้ให้

สินวลบอกว่า ที่ตั้งใจริเริ่มโครงการ เพราะอยากให้กิจกรรมออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มหลักของกิจกรรมนี้ แต่กลุ่มไม่เคยปิดกัน ใครก็ตามไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ก็สามารถเข้าร่วมได้ ไม่ได้มีข้อจำกัด

กระทั่งเวลาหกโมงเศษ เมื่อสมาชิกมากันอันหนาฟ้างแล้ว สินวลจะนำสมาชิก โดยแต่ละคนจะอยู่ตามตำแหน่งในลักษณะวงกลมหลายวงซ้อนกัน กว้างขึ้นกับจำนวนผู้เข้าร่วม แล้วทั้งหมดเต้นร่ำวย้อนยุคที่ถูกประยุกต์แล้ว ซึ่งลบบทของร่ำวที่เกิดขึ้นในใจทิ้งไปได้ เพราะร่ำวของกลุ่มมีความทันสมัย สนุก มีจังหวะซ้ำเร็ว ยิ่งเมื่อเคลื่อนไหวอย่างพร้อมเพรียง ประกอบกับการยืนตำแหน่งเป็นวงกลม จึงเลดูครึกครื้น ขว่นให้ผู้พบเห็นขยับแข้งขยับขาขยับมือขึ้นร่ำวตาม

ทุกคนเหมือนรู้ตำแหน่งของตัวเอง เต้นได้พร้อมเพรียงไม่มีติดขัด สีหน้ามีรอยยิ้มบ่งบอกถึงความรื่นรมย์ ร่ำวย้อนยุคจะใช้เวลาต่อหนึ่งชั่วโมงเต็ม ก่อนแยกย้ายกลับสู่ชายคาของบ้านเรือน

ผลการตอบรับของกลุ่มถือว่าดีเยี่ยม เพราะจากเดิมกลุ่มมีวันหยุด แต่เพราะการได้มาเจอมาทำกิจกรรมร่วมกัน ได้เสริมสร้างมิตรภาพระหว่างกัน ทั้งยังส่งเสริมสุขภาพจิต สุขภาพร่างกาย จนทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่าจะทำกิจกรรมนี้ทุกวัน ณ ลานโรงพยาบาล

สินวล วังผาสุข

ชุมชนตำบลตอนแก้ว โดยมีการอุ่นเครื่อง มาพบปะพูดคุยกันตั้งแต่
ห้าโมงครึ่ง ครั้นเพลงชาติจบนั้นแหละ รำวงของกลุ่มก็จะเริ่ม

ในอนาคต สินวลบอกว่า จะส่งเสริมกิจกรรมนี้ โดยการจัดร่ำวง
ย้อนยุคเพื่อสุขภาพสัณจร เพื่อเป็นการเชิญชวนให้คนที่ยังไม่รู้ว่ามี
กลุ่มนี้ และคนที่อยู่ห่างจากโรงพยาบาลศูนย์ตำบลตอนแก้ว ได้มี
โอกาสเข้าร่วมอย่างทั่วถึง

ปี่จุม...เสียงแห่งล้านนา

ปี่จุมเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าของล้านนา คำว่า ‘จุม’ เป็นภาษาล้านนา หมายถึงการชุมนุม ดังนั้น ปี่จุม จึงหมายถึงการนำปี่หลายๆ เล่มมาเป่ารวมกัน

ใครๆ เรียกชายสูงวัยอัยยาศัยดีว่าพ่อครู นามจริงของพ่อครูคือ ก้วนดา เชียงตา ผู้เป็นเจ้าของความรู้เรื่องปี่พื้นบ้าน แยกต่างบ้านมาเยือน พ่อครูจะขับร้องเพลงพื้นบ้านเป็นการต้อนรับ โดยมีลูกศิษย์ช่วยเล่นชุดปี่ให้

ใช้แล้ว ปี่จุม ใช้ประกอบการขอ หรือขับร้อง โดยนิยมนำมาเล่นในงานรื่นเริงทางดินแดนล้านนา ก่อนการเล่นเพลงขอ จะมีการเล่นเพลงตั้งเซียงใหม่ เพื่อทดสอบเสียงของผู้ขับชอกับเสียงปี่จุมว่าเข้ากันหรือไม่ จากนั้นจึงต่อด้วยเพลงเงี้ยว เพลงพม่า เพลงจะปุม เพลงเซียงแสน พระลอเดินดง และเพลงอื้อ ซึ่งเป็นเพลงที่ใช้ในการอำลา

ท่วงทำนองของปี่จุมมีทั้งหมด 14 ทำนอง ปัจจุบันสูญหายแล้วยังน้อย 5 ทำนอง จึง

กลายเป็นหน้าที่ของพ่อครูก้วนดา เชียงตา ไปโดยปริยาย ในการอนุรักษ์การเล่นปี่จุมถ่ายทอดการเล่น ตลอดจนความรู้ในการประดิษฐ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านนี้ ให้คงอยู่คู่เมืองล้านนาต่อไป

โดยปี่จุมมีอยู่หลายขนาด หลายชุดด้วยกัน ปี่จุมชุด 3 ปี่จุมชุด 5 โดยปี่จุมชุด 3 ประกอบด้วย ปี่กลาง ปี่ก้อย ปี่เล็ก ส่วนปี่จุมชุด 5 ได้เพิ่ม ปี่แม่ และปี่ตัด เข้ามา แต่ที่นิยมเล่นกันจะเป็นปี่จุมชุด 3

พ่อครูก้วนดา เชียงตา

สำหรับการทำปิ่นต้องใช้ไม้ฮวกที่แก่ คัดเลือกลำไม้ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือน พฤษภาคม เพราะไม้จะมีความแข็งแรง และไม่มีตัวมอดกัดทำลาย นำไม้ที่ได้มาตากไว้ที่ร่ม ให้แห้งสนิท จนสีไม้เสมอกัน หลังจากนั้นตัดให้ได้ขนาด แล้วนำไปดัดด้วยวิธีการลนไฟที่มี อุณหภูมิเหมาะสม แล้วเจาะรู ก่อนติดลื่นปีที่ทำจากทองเหลือง

‘อมหาย คายรอด’ เป็นคำพูดของพ่อครูกวندا ที่ต้องการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่สั่งสม มากกว่า 30 ปี ทั้งการประดิษฐ์ปี การขับเพลงพื้นเมือง เพื่อไม่ให้หายไปพร้อมกับตัวพ่อครู เอง ซึ่งปัจจุบันมีลูกศิษย์จำนวนหนึ่งเข้ามาเรียนรู้ และสืบทอดภูมิปัญญานี้จากพ่อครู

มาดอนแก้วกินอะไร

มาดอนแก้วกินอะไร

Where to eat

ภายในตำบลดอนแก้วนั้นมีร้านอาหารน่ากินอยู่หลายร้าน ใครผ่านมาเที่ยวในตำบล ต้องลองร้านที่เราเลือกมานี้ เพราะการันตีว่าดีจริงอร่อยจริง ที่สำคัญยังถูกสุขอนามัย เป็นที่รู้จักของตำบลดอนแก้วเป็นอย่างดี จั๊บใส่รายการสิ่งที่ต้องกินถ้าแวะมาที่นี่ได้เลย รับรองไม่ผิดหวัง

สาระรส อร่อยเพื่อสุขภาพ

บ้านทรงเดิมที่ได้รับการออกแบบเจือกลิ่นอายของความเป็นตะวันตกหลังนี้ซ่อนตัวอยู่ท่ามกลางร่มไม้ใบเขียวที่แผ่คลุมทั่วอาณาบริเวณ เป็นบ้านที่พ่อของ วัชร จันทศิริ ได้สร้างไว้เมื่อนานมาแล้ว ภายใต้การออกแบบของพี่ชายของวัชรเอง วันนี้วัชรกลับมาอยู่ที่บ้านพร้อมพี่สาว และแม่ ที่ถึงแม้อายุจะเลยขวบปีที่ 80 ไปแล้ว แต่ทว่ายังคงแข็งแรง แม่นยำ พูดคุยได้ไม่มีติดหล่น

วัชร เป็นเจ้าของร้านสาระรส เปิดให้บริการมา 5 ปี แต่เดิมใช้พื้นที่ในบ้านของตัวเองเป็นร้าน แต่ปัจจุบันได้ย้ายร้านไปอยู่ที่ใหม่ ห่างจากบ้านเดิมออกไปไม่ถึงร้อยเมตร

เมนูของที่ร้านนี้ไม่ตายตัว ลูกค้าที่เข้ามาสามารถคุยกับวัชร เพื่อบอกเล่าภูมิหลังตลอดจนความต้องการว่าอยากรับประทานอะไร มีโรคประจำตัวอะไรอยู่ ต้องการเลี่ยงอาหารแบบไหน เพราะอาหารที่ปรุงจากครัวของสาระรสจะคำนึงถึงสุขภาพเป็นหลัก

ไม่ว่าลูกค้าอยากรับประทานเมนูอะไร วัชรจะสรรหาวัตถุดิบจากธรรมชาติมาปรุงให้ อย่างต้มส้มปลาทุเลา ที่นี้จะใส่แอปเปิ้ลเขียว ส้มแขก กระเทียม ข่า ตะไคร้ พริก โดยวัตถุดิบเหล่านี้มาจากสวนหลังบ้าน ส่วนปลานั้นจะรับซื้อปลาที่มาจากแหล่งน้ำธรรมชาติ

เสริมพร้อมข้าวกล้องเพื่อสุขภาพ

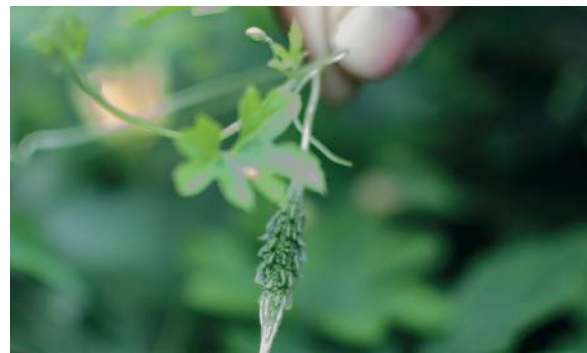
เมนูข้าวยาของที่นี่ก็ไม่เหมือนใคร เป็นข้าวพื้นเมืองหุงในน้ำต้มใบยอ มีเครื่องทั้งดอกดาหลา ใบชะพลู น้ำใบเตยที่มีสูตรพิเศษที่ใช้ส้มซ่าที่ปลูกอยู่ข้างตัวบ้านเป็นวัตถุดิบลับเฉพาะ

สำหรับคนป่วย เช่นโรคมะเร็ง อาหารจะไม่มีเกลือ น้ำตาล โดยหันไปใช้ตะขบแทน นอกจากนี้วัตถุดิบที่เป็นเนื้อสัตว์ยังเลือกใช้ของออร์แกนิก หมูหรือไก่ รวมถึงไข่จากฟาร์มปิดเบทาโกร ซึ่งส่วนใหญ่แล้ววัตถุดิบเหล่านี้มีราคาค่อนข้างสูง แต่เพื่อสุขภาพที่ดีแล้ว การจ่ายเพิ่มอีกสักหน่อยก็นับว่าคุ้มค่า

วัชรระเป็นคนยะลาโดยกำเนิด แต่ศึกษาหาประสบการณ์ด้านการทำอาหารจากประเทศเยอรมันมาเป็นเวลาถึง 15 ปี ก่อนจะกลับมาตั้งรกรากที่เชียงใหม่ ในบ้านที่พ่อสร้างไว้ ปลูกพืชและขายอาหารเพื่อสุขภาพ

ในอนาคตวัชรระมีโครงการร่วมกับตำบล โดยจะเปิดรับซื้อผลผลิตจากธรรมชาติที่ไม่ผ่านสารเคมีจากชาวบ้าน รวมถึงเปิดศูนย์เพื่อสุขภาพครบวงจรสำหรับผู้สนใจ ซึ่งทางวัชรระจะดูแลทุกด้าน ตั้งแต่อาหารการกิน การอยู่ รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ล้วนแล้วแต่เป็นธรรมชาติบำบัดทั้งสิ้น

ก๋วยเตี๋ยววันหยุด

ตัวร้านมีลักษณะคล้ายเพิงขายอาหาร สร้างอย่างเรียบง่ายด้วยไม้ซีก โบกคลุมด้วยสังกะสี ตัวเรือนทาสีขาวแลดูสะอาดตา ภายในร้านมีโต๊ะวางเรียงกัน ด้านหลังมีโต๊ะหินอีก 4 โต๊ะ กลางไม้กระถางสีเขียวลายตา ใครชอบบรรยากาศดี ๆ ก็เข้ามานั่งด้านหลัง ร้านก๋วยเตี๋ยวร้านนี้มี ปองพล หมวกสังข์ เป็นเจ้าของร้าน และเป็นพ่อครัวผู้ปรุงก๋วยเตี๋ยว

ร้านนี้ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 เริ่มขายมาตั้งแต่ปี 2551 โดยขายเฉพาะในวันหยุด ด้วยช่วงเวลานั้น ปองพลทำงานรับราชการที่ศาลากลาง แต่ด้วยพื้นเพเป็นคนสุโขทัย และชอบรับประทานก๋วยเตี๋ยวสุโขทัย จึงได้ชวนภรรยาซึ่งเป็นคนสุโขทัยเหมือนกัน และทำงานรับราชการที่เดียวกันมาขายก๋วยเตี๋ยวในวันหยุด กระทั่ง 3 ปีก่อน ปองพลตัดสินใจลาออกราชการเพื่อมาเป็นพ่อค้าขายก๋วยเตี๋ยวเต็มตัว

เมนูยืนพื้นนั้นเป็นก๋วยเตี๋ยวต้มยำสุโขทัย น้ำซุปลมกล่อม หอมกลิ่นพริกและถั่วลิสงคั่วตัวเอง เครื่องมีทั้งหมูชิ้น หมูแดง ลูกชิ้นหมู พร้อมถั่วงอกและถั่วฝักยาว รสชาติของต้มยำนั้นเปรี้ยวนำหวานตาม กินพร้อมผักกาดขาว ถั่วงอกดิบที่วางแช่น้ำแข็งให้รับประทานคู่กัน

เครื่องอื่นๆ ยังมีทั้งหมูตุ๋น ไก่ตุ๋น มีตัวเลือกผักอย่างตำลึง เปิดขายในช่วงเช้าจนบ่ายคล้อยไม่มีคนก็เก็บร้าน สนนราคาขามละ 30 บาท สำหรับธรรมดา หากใครชอบเครื่องเพิ่มเติมหลากหลายก็สั่งแบบพิเศษ แล้วนอกจากผักสด ยังมีน้ำดื่มให้บริการไม่คิดเงินอีกด้วย

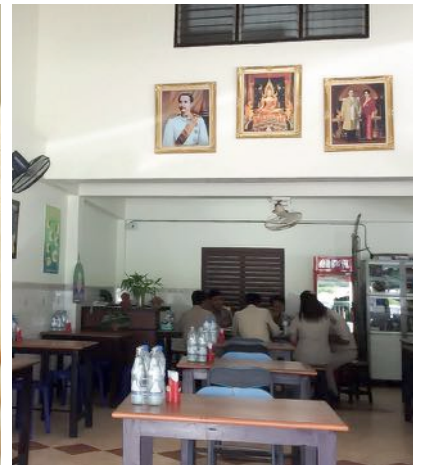

ข้าวมันไก่โกเฮง

ร้านข้าวมันไก่โกเฮงเป็นร้านเก่าและเก่าของตำบลดอนแก้ว ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ริมถนนเชียงใหม่ – ผาง เยื้องกับศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ความโด่งดังของร้านนี้สังเกตได้จากภาพของแขก ระดับวีไอพีที่แวะเวียนกันมารับประทาน

วาสนา อ่ำสุดใจ หรือตุ้ย และ เล่า จิตขยานนท์กุล สองสามีภรรยาที่สืบทอดสูตรข้าวมันไก่มาจากเตี่ยของเล่าที่เสียชีวิตไปแล้ว ข้าวมันไก่โกเฮงเปิดมาได้เกือบ 50 ปี แต่เดิมอยู่ที่กรุงเทพฯ และย้ายมาอยู่ที่เชียงใหม่ประมาณ 10 กว่าปี

สูตรข้าวมันไก่นี้สืบทอดกันมาเป็นรุ่นๆ โดยเล่าได้เรียนรู้สูตร และวิธีการทำจากเตี้ยมาโดยตรงทุกขั้นตอน

วาสนา เล่าว่า จุดเด่นของร้าน มี 3 อย่าง คือ อย่างแรกรสชาติ ต้องอร่อยถูกปาก อย่างที่สองคือความสะอาด ทุกกระบวนการต้องสะอาด ปลอดภัย อย่างที่สามคือความรวดเร็ว ต้องบริการลูกค้า รวดเร็วและมีจิตบริการ

ใครมาเป็นแขกของตำบลดอนแก้วคงได้มากินร้านนี้แทบทุกคน

ข้าวที่นึ่งเม็ดเต็มहु่งพร้อมขิงกระเทียมส่งกลิ่นหอม ไม่มันจนเกินไป ไก่ตอนหนังบางเนื้อนุ่ม เสริฟพร้อมน้ำจิ้มเต้าเจี้ยวใส่ขิงบด และพริก ขี้หนูสับ ใครชอบขิงกับพริกเยอะๆ ร้านยินดีให้เติมไม่มีหวง ส่วนน้ำ ซุปที่เสริฟนั้นเป็นซุปโครงไก่มะนาวดองกลิ่นหอม มีรสเผ็ดอ่อนๆ จากพริกไทย ขอเพิ่มได้ ที่นี่ตามใจลูกค้า

นอกจากนี้ ร้านยังมีหมูสะเต๊ะ ก๋วยเตี๋ยวเป็ด เป็นตัวเลือกให้กับ คนที่สนใจ เปิดทุกวันเวลา 06.30-14.00 น.

เที่ยวชมดอนแก้ว

เที่ยวชมดอนแก้ว Sightseeing

ตำบลดอนแก้วอยู่ติดกับอำเภอเมือง แหล่งท่องเที่ยวที่มีให้ไปเยี่ยมชมเห็นจะเป็นวัดเสียดเป็นส่วนใหญ่ ถือว่าเป็นท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้ความรู้ ทั้งยังได้รู้จักประวัติความเป็นมาหลากหลายเรื่องราว ตลอดจนเห็นภาพของสังคมที่คนยังผูกพันกับพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีที่ให้เที่ยวชมอื่นๆ นอกเหนือจากวัดบ้าง ต้องติดตามดูว่ามีอะไรกันบ้าง

วัดพระนอนขอนม่วง

วัดสำคัญของตำบลคอนแก่นี้ มีประวัติยาวนานมากกว่า 600 ปี ภายในวัดมีโบสถ์ที่ไม่มีหน้าต่าง ซึ่งลักษณะนี้เรียกว่า โบสถ์มหาอุด หาดูได้ยากในปัจจุบัน และมีพระธาตุเจดีย์อยู่หลังโบสถ์ ลักษณะรูปทรงคล้ายพระบรมธาตุดอยสุเทพขนาดย่อส่วน และมีวิหารพระนอน (ขอนม่วง) เป็นพระพุทธรูปก่ออิฐถือปูนปิดทอง เป็นพระนอนที่มีอายุเก่าแก่ ไม่มีการระบุช่วงเวลาในการก่อสร้าง แต่คาดว่าได้สร้างขึ้นเมื่อกลางพุทธศตวรรษที่ 21 ทางกรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน เมื่อปี 2522

ทุกๆ ปี จะมีการจัดงานประเพณีสงกรานต์น้ำพระนอน ซึ่งตรงกับแรม 14 ค่ำ เดือน 7 ได้ (เดือน 9 เหนือนับตามจันทรคติแบบล้านนา) ในงานยังมีการแข่งขันจุดบั้งไฟหมื่น – บั้งไฟแสน คนมาร่วมงานกันมากมาย

หลวงพ่อเล่าว่า ในเทศกาลนี้ คนสมัยก่อนจะนอนกันที่นี่เลย มีขบวนบั้งไฟมาทั้งหมดบ้าน แล้วก็เอาไปจุด โดยเฉพาะตอนเดือน 9 ดับ (ช่วงมิถุนายน – กรกฎาคม) เร็วกว่าภาคกลาง 2 เดือน

วัดดาราภิรมย์

วัดดาราภิรมย์ หรือที่ชาวบ้านเรียก วัดบ่อปู้ ตามชื่อหมู่บ้าน สมัยก่อนวัดตั้งอยู่กลางทุ่งนา ซึ่งเป็นที่ตั้งของ บ่อน้ำปู้ แต่เนื่องจากอยู่ในที่ต่ำ ภาวะถูกน้ำท่วมทุกปี จึงทำให้วัดต้องย้ายมายังที่ปัจจุบัน

วัดดาราภิรมย์สร้างขึ้นในสมัยเจ้าอินทวิชยานนท์ ผู้ครองนครเชียงใหม่ในราวปี 2428 เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความรักที่มีต่อธิดาคือ เจ้าดารารัศมี ซึ่งเดินทางไปรับตำแหน่งเป็นพระวรชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

การสร้างวัดดาราภิรมย์ขึ้น ณ บริเวณนี้ เพื่อระลึกถึงแม่นมของเจ้าดารารัศมี ปรากฏนาม คือ นางเต็ม (แม่นางกัลยารักษ์) ซึ่งเป็นคนที่มีพื้นเพอยู่ในเขตบ้านบ่อปู้ หรือบ้านหมู่ที่ 1 ในปัจจุบัน

สมัยที่เจ้าดารารัศมีมาประทับที่ตำหนักดารารัศมี มีหลายครั้งที่ทรงมาฟังธรรม และมาถวายข้าวของ ณ วัดดาราภิรมย์ หลักฐานว่าเคยถวายปิ่นปักผมทองคำ และปิ่นปักผมเงิน อันเป็นที่รักและหวงแหนให้แก่พระภิกษุในสมัยนั้น รวมไปถึง กลองยาว ถ้วย จาน ช้อน ซึ่งในปัจจุบันก็ยังได้รับการเก็บรักษาไว้

วัดโสภณาราม

วัดโสภณาราม เป็นวัดใหญ่ในตำบลดอนแก้ว เดิมมีชื่อว่า วัดป่าตึง เพราะรอบวัดที่ตั้งปัจจุบันนี้ มีต้นตึง (ไม้เตง, ไม้รง) ขึ้นอยู่มาก แต่พอภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ไม้ตึงเหล่านี้นักถูกตัดลง เพื่อนำไปใช้เป็นหมอนรองรถไฟ จนแทบไม่มีเหลือให้เห็น

ประมาณปี 2438 มีพระธุดงค์รูปหนึ่งชื่อ ครูบ้านนตา ได้เดินทางมาปักกลดอยู่ที่นี้ ชาวบ้านต่างมีความเลื่อมใสศรัทธา จึงได้นิมนต์ให้อยู่จำพรรษา และเริ่มสร้างอารามชั่วคราวให้ท่านอยู่ และได้ก่อตั้งมาเป็น วัดโสภณาราม เมื่อปี 2488

ส่วนชื่อ 'โสภณาราม' นั้นมีที่มาจากชื่อของ 'ท่านน้อยโสภ' ผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเรือนไม้หลังหนึ่งให้ทางวัด เพื่อใช้เป็นกุฏิสงฆ์ เจ้าคณะของอำเภอแมริม จึงได้ตั้งชื่อนี้ไว้เป็นอนุสรณ์

วัดโสภณารามแห่งนี้ เป็นวัดที่ชาวบ้าน ทั้งคนดอนแก้วและพื้นที่ใกล้เคียง นิยมเดินทางมาทำบุญบริจาคโรงศพ

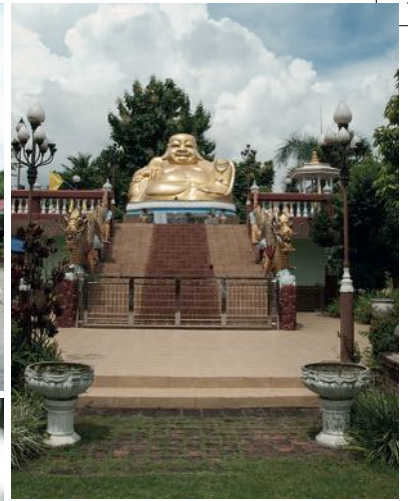

วัดปियาราม

วัดปियารามสร้างขึ้นราวๆ ปี 2410 เดิมชื่อวัด สลิตดอนชัย (ศรีดอนชัย) มีเจ้าเมืองเชียงใหม่เป็นผู้สร้าง โดยอุทิศให้พระโอรส มีพระพุทธรูปในโพรงของต้นไม้ใหญ่ ชาวบ้านจึงเรียกว่า วัดพระเจ้านั่งโก้น (โพรงไม้) เป็นชื่อเดิม

พระวิหารของวัดปियารามมีลักษณะงดงาม ประดับทุกด้านเขียนลวดลายวิจิตร เชิงบันไดมีมกรคายนา (พญานาค) ขนาดใหญ่ขนาดข้ายขวา

มีพระพุทธรูปที่สำคัญ คือพระสังกัจจายน์แบบจีน ขนาดใหญ่ มีรูปปั้นมังกร 5 เลื้อยอยู่ 2 ข้างบันไดทางขึ้นองค์พระ และพระพุทธรูปลีลาหมางคลจำลองอยู่บริเวณหน้าวิหาร

สำนักสงฆ์สันเหมืองประชาราม

ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านสันเหมือง สมัยก่อน ชาวบ้าน สันเหมืองไม่มีวัดหรือสถานที่ทำบุญ ต้องเดินทางไกล ไปยังวัดพระนอน (ขอนแก่น) ซึ่งใช้เวลานาน ชาวบ้าน จึงได้ประชุมปรึกษากันในเรื่องที่จะสร้างวัดขึ้นมาใหม่ จากนั้นจึงเริ่มสร้างศาลาเอนกประสงค์ และกุฏิ จำนวน 8 หลัง หอฉัน และโรงครัว เพื่อให้พระสงฆ์ มาจำวัด และชาวบ้านจะได้ทำพิธีกรรมทางศาสนา ในหมู่บ้าน

ห้วยตึงเฒ่า - กะเลเซียวใหม่

ห้วยตึงเฒ่าเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการจัดหมู่บ้านตัวอย่างห้วยตึงเฒ่า อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เริ่มตั้งแต่ปี 2523 เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้เสด็จฯ มายังเขตพื้นที่เกษตรกรรมทหาร จังหวัดเชียงใหม่ และทรงทราบว่า มีปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ จึงได้มีดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาในศูนย์เกษตรกรรมทหาร ที่มีพื้นที่ประมาณ 300 ไร่

หลังจากมีน้ำ ราษฎรก็เริ่มบุกเบิก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงรับสั่งให้จัดตั้งเป็น หมู่บ้านตัวอย่าง ทางด้านใต้ของอ่างเก็บน้ำ เป็นพื้นที่ให้ประชาชนสามารถเข้ามาทำกินได้ โดยปัจจุบันมีประชากร 68 ครอบครัว 127 คน โดยแบ่งพื้นที่สำหรับอยู่อาศัย ครอบครัวละ 2 งาน ที่นาครอบครัวละ 2 ไร่ และที่สวนครอบครัวละ 1 ไร่

ต่อมามีการพัฒนาพื้นที่โดยรอบอ่างเก็บน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนบ้านพัก ร้านอาหาร

อาหาร พื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ค่ายพักแรม สนาบกีฬา ทางวิ่งออกกำลังกาย และทางจักรยานยาว 5 กิโลเมตร

ในส่วนของค่ายพักแรมและบ้านพักนั้น มีความทันสมัย สะดวกสบาย มีฐานกิจกรรมหลากหลาย ทั้งการขี่เอทีวีลู่โคลน ประลองความแม่นยำแบบเป็นทีมในสนามเพนทบอล ปีนหอ เรือพาย จักรยานน้ำ เป็นต้น

พื้นที่โดยรอบอ่างเก็บน้ำมีประชาชนเข้ามาพักผ่อน สามารถเล่นน้ำเพราะมีหาดทรายขาว และเก้าอี้ชายหาดให้นั่งพักผ่อนกันได้ชื่อว่าเล่นน้ำจืดของเชียงใหม่

จากหาดทรายขาวที่รายรอบอยู่ มองไปไกลๆ จะเห็นแท่นที่ใช้สำหรับจุดบั้งไฟของวัดพระนอนขอนม่วง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ข้างห้วยตึงเฒ่า และว่ากันว่าทิวทัศน์ยามเย็น มองไปยังดอยสุเทพจากที่นี่ก็สวยไม่เบา

‘พักใจอ่านหนังสือ และเก็บไว้ที่เดิม’ เป็นข้อความติดไว้หน้าตู้หนังสือที่ตั้งอยู่ข้างม้านั่งในสวน สำหรับให้ใครก็ได้อ่าน และขึ้นชื่อ

ว่าชายหาด ต้องมีร้านอาหาร ที่นี่ก็มีร้านอาหารเอาไว้บริการนักท่องเที่ยวอยู่รายรอบตัวอ่างเก็บน้ำ ทั้งแบบเป็นแพและศาลา พร้อมทั้งมีการควบคุมความสะอาดของอาหารและราคากันอย่างเข้มงวด

ตามร้านอาหารมีห่วงยางให้เช่าด้วย บรรยากาศไม่แพ้ทะเลจริง โดยทุกร้านมีหมายเลขติดอยู่ เพราะที่นี่มีการจับสลากหมุนเวียนทำเลที่ตั้งร้านกันเป็นระยะๆ เพื่อไม่ให้พ่อค้าแม่ขายร้านอาหารได้เปรียบเสียเปรียบกันเกินไป

นอกจากกิจกรรมที่ว่าแล้ว บนสันเขื่อนยังเป็นแหล่งตกปลา ให้บรรดาผู้รักคันเบ็ดมาประลองกำลังกับฝูงปลา และที่นี่ยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดที่สำคัญด้วย

ห้วยตึงเฒ่า ที่อยู่ในเขตมณฑลทหารบกที่ 33 นี้ เก็บค่าบริการนักท่องเที่ยวเพียงคนละ 20 บาท เท่านั้น พูดถึงความเป็นทะเลน้ำจืดของเชียงใหม่ หาดทรายที่นี่เป็นทรายที่นำมาถมจนกลายเป็นหาดลาดสวยงาม

ສັມກາຢາລ໌ 'ກາວະຟູນາ'

สัมภาษณ์ ‘ภาวะผู้นำ’

Interview

เรื่องของ ‘ภาวะผู้นำ’ นั้นสะท้อนหลายสิ่งหลายอย่างในสังคมไทย หลายพื้นที่ที่มีผู้นำดี ย่อมนำมาซึ่งสุขภาวะที่ดีของชุมชน หลายพื้นที่ตรงกันข้าม ล้มลุกคลุกคลานบนหนทางที่ต่างคนต่างเดิน ที่ตำบลดอนแก้วโชคดี เพราะอยู่ในกลุ่มที่มีผู้นำที่ดี วิสัยทัศน์ที่เปิดกว้างนำมาซึ่งความพร้อมใจของประชาชน ผู้นำของที่นี่เลือกที่จะให้ประชาชนเดินนำ แล้วตัวเองเดินตาม เพราะผู้นำที่นี้รู้ว่า ประชาชนเป็นเจ้าของทุกสิ่ง และคุณภาพของประชาชนคืออนาคตที่แท้จริงของชุมชน ดังนั้นการเปลี่ยนประชาชนธรรมดาให้กลายเป็นพลเมืองที่ถึงพร้อมด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบคือสิ่งที่ผู้นำต้องทำ

ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างบนความยั่งยืน

นพดล ณ เชียงใหม่

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

คำว่า ‘สุขภาวะ’ สำหรับผม คือสุขภาวะที่เกี่ยวข้องกับทุกด้าน ในชุมชน ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา สิ่งเหล่านี้ควรได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน ละทิ้งสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ ดังนั้นคำถามในฐานะผู้บริหาร จะทำอะไรให้ประชาชน และชุมชนมีสิ่งเหล่านี้ อย่างครบถ้วน คำตอบของผมคือการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผมเชื่อว่าประชาชนดอนแก้วคือ ‘พลเมือง’ ที่มีสิทธิ์มีเสียงในเรื่องต่างๆ และสามารถใช้สิทธิ์ของตัวเองอย่างเต็มที่ ซึ่งพลเมืองเหล่านี้สามารถดึงพลังของตนเองมาพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้ คงจะเป็นการดีถ้าประชาชนเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวเอง ตลอดจนสามารถเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่องานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่

ต้องยอมรับว่า ที่ผ่านมาชาวบ้านมักถูกผู้นำครอบงำทางความคิด โดยให้ประชาชนทำตามคำสั่ง แต่ไม่เปิดโอกาสให้พวกเขาได้แสดงความคิดเห็นที่ควร นั่นจึงทำให้ความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านไม่ได้รับการเหลียวแล ฉะนั้นหากต้องการสร้างพลังพลเมืองคนในชุมชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมช่วยในการระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดสิ่งที่พวกเขาต้องการ และร่วมกันเดินหน้าทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์เพื่อให้ชุมชนเดินหน้าต่อไป

กลไกการมีส่วนร่วมของคนในตำบลดอนแก้วในทุกวันนี้ อบต. จะไม่เข้าไปชี้นำความคิดของชาวบ้าน แต่จะให้ชาวบ้านคิดและเสนอขึ้นมาว่าสิ่งที่เขาต้องการคืออะไร ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยเหลือในด้านใดบ้าง โดยเฉพาะประเด็นสำคัญที่อยู่ใกล้ตัว ทั้งสุขภาพ การศึกษา และสิ่งแวดล้อม โดยที่ผ่านมามีอัตราการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในตำบลดอนแก้วเป็นไปในทิศทางที่ดี

ร้อยละ 50 ของคนในชุมชนล้วนมีส่วนร่วมในการทำงาน

เครื่องมือหนึ่งที่ช่วยผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้ คือการประชาสัมพันธ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสื่อสารออกไปให้ชาวบ้านรับรู้ และการสื่อสารนั้นต้องไม่เป็นการสื่อสารทางเดียว เพราะหากเป็นทางเดียว นั่นคือการยัดเยียด แต่เราพยายามผลักดันให้เขาเป็นผู้เสนอ เช่น โครงการตรวจหาสารพิษในเลือดเกษตรกร ซึ่งเป็นโครงการที่ชาวบ้านผลักดัน เราในฐานะผู้บริหารมีหน้าที่สนับสนุนงบประมาณ และอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ยังช่วยให้ชาวบ้านรู้จักหน้าที่ของตนเองมากขึ้น เมื่อรู้จักหน้าที่ ชุมชนย่อมเข้มแข็ง แต่ถามว่าเราต้องพัฒนาไปไกลจนถึงขั้นเปลี่ยนแปลงทุกอย่างเลยหรือไม่ คำตอบคือเราคงไม่หวังไปไกลถึงขนาดนั้น เราแค่เปลี่ยนแปลงตัวเองให้ดีขึ้นร่วมกันทำให้สังคมน่าอยู่ เพื่อทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ในช่วงหลังการมีส่วนร่วมของตำบลแข่งขันขึ้น เมื่อตำบลดอนแก้วได้เข้าร่วมโครงการตำบลสุขภาวะกับ สสส. เพราะ สสส. เข้ามากระตุ้นการทำงานของชุมชน สร้างแบบแผน จัดระเบียบการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้คนตำบลดอนแก้วได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับตำบลอื่นๆ เพื่อนำความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนาตำบลของเราต่อไป

ผมนำดอนแก้วมาสิบกว่าปีแล้ว การพัฒนาต้องมีความต่อเนื่อง การวางแผนเป็นสิ่งที่คุณต้องวางแผน สร้างคนรุ่นใหม่ขึ้นมา สอนวิธีคิด ตำบลดอนแก้วไม่ได้บริการเรื่องการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก แต่เราเน้นเรื่องสุขภาพ การศึกษา เป็นเรื่องสำคัญลำดับต้นๆ พลเมืองของดอนแก้วจะต้องไม่มองสิ่งฉาบฉวย ต้องร่วมกันพัฒนาบนความยั่งยืน

ปรับปรุงเพิ่มเติมจากบทสัมภาษณ์ในหนังสือ

‘พลเมืองวิวัฒน์ : ปฏิรูปประเทศไทยด้วยพลังชุมชนท้องถิ่น’

สร้างฐานจากธรรมาภิบาล

อุบล ยะไวทย์ณะวิชัย

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

ขึ้นชื่อว่าการปกครองแล้ว ไม่ว่าจะหน่วยเล็ก หรือหน่วยใหญ่ เพียงใด ก็ต้องให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วน วันนี้ประชาชนของ ดอนแก้วเข้ามามีส่วนร่วมมาก ขณะที่ผู้บริหารก็ต้องยึดมั่นในหลัก ธรรมาภิบาล ที่ผ่านมาจากผู้บริหารของตำบลดอนแก้วได้ร่วมทำ ปฏิญญากันว่า จะทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต พร้อมสร้าง กระบวนการต่อต้านการทุจริต เพื่อความโปร่งใส และเน้นการมีส่วนร่วม ในทุกระดับ

ที่นี่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารทุกรูปแบบตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร ทางราชการ พ.ศ.2540 มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลทุกด้านให้ ประชาชนรับทราบ ทั้งด้านนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา สามปี งบประมาณรายจ่ายประจำปี การดำเนินงาน รายงานผลการ ปฏิบัติงานประจำปี รายงานการประชุมสภา ข้อมูลการจัดซื้อจัด จ้าง รวมถึงการเชิญประชาชนเข้าร่วมประชุมสภาด้วย

ด้วยหลักธรรมาภิบาลนี้เอง ที่เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม เพราะ อบต.ดอนแก้ว ให้ประชาชน เป็นเจ้าของ สามารถเสนอความต้องการ แนวทางแก้ไขหรือพัฒนา ท้องถิ่นได้โดยตรง เป็นส่วนสำคัญในการทำประชาพิจารณ์ จึงตอบ ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตรงตามเป้าหมาย และมี ประสิทธิภาพ ด้วยประชาชนที่นี่เป็นผู้ตรวจสอบการทำงานของ อบต. โดยตรง

การสร้างการมีส่วนร่วมของเรา ก็คือการเปลี่ยนประชาชนให้

เป็น ‘พลเมือง’ ผู้มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบ รู้ว่าหน้าที่ของตนคืออะไร มีระเบียบวินัย ยึดถือกติกาของชุมชน เพราะหากตนเองไม่มีวินัยเสียแล้ว จะไปสร้างวินัยให้ส่วนรวมคงไม่ได้

เราพยายามปลูกฝังความเป็นพลเมืองตั้งแต่วัยเด็ก สอนให้เขารับผิดชอบต่อดูแลตัวเองได้ เริ่มตั้งแต่เรื่องเล็กๆ ในกิจวัตรประจำวัน เช่น การเข้าแถวต่อคิว หรือแม้กระทั่งการถอดรองเท้าหน้าห้องเรียน เมื่อเขาเติบโตใหญ่ก็จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ จะเห็นได้ว่าตำบลดอนแก้วของเรามุ่งเน้นในเรื่องเด็กและเยาวชน เรามีกลุ่มจิตอาสารุ่นเยาว์หลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็น อปพร.น้อย อสม.น้อย อย.น้อย นักสืบสายน้ำ อาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

พลังของคนตัวเล็กๆ เหล่านี้จะแปรเป็นพลังมหาศาลได้หากมีการรวมตัวกัน เริ่มจากหน่วยย่อยที่สุดคือครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น กระทั่งขยายไปสู่ระดับภาคและระดับชาติ เพราะความเข้มแข็งย่อมเกิดขึ้นจากฐานราก การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปได้ด้วยความมั่นคงหากชุมชนมีพลังเข้มแข็ง

วิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่เรากำลังทำอยู่ คือการดึงให้เขาเข้าร่วมกับเรา ทำให้เขารู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน กิจกรรมใดๆ ก็ตามที่เขา กำลังทำอยู่นั้นต้องทำด้วยใจรัก เมื่อเกิดความรักและความผูกพันก็จะเกิดความห่วงหา เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโดยอัตโนมัติ และเมื่อเขามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา นั่นได้สำเร็จ เขาก็จะเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จนั้นด้วย

รูปแบบการปกครองในอดีตนั้นทุกอย่างล้วนสั่งการลงมาจาก

ข้างบน รัฐบาลเป็นผู้ให้มาโดยตลอด ขณะที่ท้องถิ่นต้องรอให้ส่วนกลางจัดสรรงบประมาณลงมาจึงจะดำเนินการได้ แต่ชุมชนท้องถิ่นยุคใหม่ เราอาศัยทุนหรือศักยภาพในชุมชนที่มีอยู่เดิมออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณภาพชีวิต ความปลอดภัย สุขภาพ การศึกษา ฯลฯ

ณ ปัจจุบัน ประชาชนจะต้องไม่เป็นผู้ร้องขอ แต่จะเป็นผู้เสนอความคิดเห็น ขึ้นมาเอง ทุกวันนี้ประชาชนเก่ง มีความรู้ สามารถเป็นวิทยากรของท้องถิ่นได้ เทานั้นยังไม่พอ เขายังยกระดับขึ้นมาเป็นนักวิชาการท้องถิ่นอีกด้วย สามารถเสนอโครงการเองได้

ทิศทางในอนาคต เรายังคงมองหาวิธีการที่จะกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนให้ได้มากที่สุด ในแต่ละหมู่บ้านต้องตั้งคณะทำงานขึ้นมา โดยท้องถิ่นจะจัดสรรงบประมาณลงไปตามความต้องการของแต่ละกลุ่ม จากนั้นก็เป็นหน้าที่ของเขาที่จะใช้จ่ายงบประมาณนั้นเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง

คนตำบลดอนแก้ววันนี้กล้าพูด กล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ มีการพัฒนา สิ่งนี้คือพื้นฐานสำคัญที่จะเป็นจุดเปลี่ยนประเทศไทยยุคสมัยปัจจุบัน ประชาชนไม่ได้อมืออมเท้าอีกต่อไปสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเอง โดยโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในตำบลดอนแก้วร้อยละ 90 ล้วนมาจากประชาชน

ปรับปรุงเพิ่มเติมจากบทสัมภาษณ์ในหนังสือ

‘พลเมืองภิวัตน์ : ปฏิรูปประเทศไทยด้วยพลังชุมชนท้องถิ่น’

จากการมีส่วนร่วม สู่รวมหาวิชาลัย

ศุทธา แพรสี

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว

ถ้าพูดถึงความโดดเด่นของตำบลดอนแก้ว เห็นจะต้องยกให้คน
ดอนแก้วนี้แหละ คนดอนแก้วมีจิตสาธารณะ อธิบายดี นั่นทำให้
กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนประสบความสำเร็จ

แต่ถ้าถามว่าตำบลดอนแก้วมีความโดดเด่นด้านไหน อันนี้ตอบ
ยาก ด้วยทุกด้านนั้นเชื่อมโยงกันอยู่ ทั้งการมีส่วนร่วม สุขภาพ การ
ศึกษา สิ่งแวดล้อม ด้วยประเด็นที่บอกมานั้น ตำบลดอนแก้วไม่เคย
มองข้าม ให้ความสำคัญเท่ากันหมด เพราะเราต้องการสร้างตำบลที่
มีความน่าอยู่ มีความสุข สิ่งเหล่านี้จึงต้องดำเนินไปด้วยกันอย่าง
พร้อมเพรียงและต่อเนื่อง

การพัฒนาทุกด้านเกิดจากมันสมองของคนในชุมชน เราใช้ปัญญา
ที่เรา มี ประกอบกับความพยายาม และความมีจิตสาธารณะ ความ
เพียรของคนๆ เดียวในระบบการปกครองคงไม่สามารถสร้างผลลัพธ์
ที่ชัดเจนนัก คนทุกคนจึงมีความสำคัญ

ประชาชนของดอนแก้ววันนี้ได้รับการยกระดับเป็นพลเมือง คำ
ซึ่งมาพร้อมกับหน้าที่และความรับผิดชอบ รู้ร้อนรู้หนาวกับปัญหา
ในทุกระดับ และยอมเอาตัวเองเข้าร่วมรับผิดชอบสิ่งต่างๆ โดยไม่
ต้องรอให้ใครมาบอก

การสร้างพลังพลเมืองนี้ ต้องทำให้ชาวบ้านเห็นปัญหาและ
ประโยชน์ร่วมกัน ดึงให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อาศัยผู้นำ
เป็นแบบอย่าง รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น

อย่างเต็มที่ ดัตตยศฐาบรรดาศักดิ์ออกไป เหลือเพียงความเป็นพลเมืองที่เท่าเทียม

จุดแข็งตำบลดอนแก้วคือ การมีผู้นำที่โปร่งใส มีความอดทน และมีวิสัยทัศน์ที่ดี ที่สำคัญอีกประการคือ ผู้นำยึดถือในหลักประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของคนดอนแก้วจึงมีสูงมาก จุดนี้เองที่ทำให้ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ และทำให้เขาพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ต่อมาคือการสร้างจิตอาสาในทุกๆ แหล่งเรียนรู้ ซึ่งจิตอาสาเป็น 1 ใน 4 เสาหลักของการพัฒนาของตำบลดอนแก้ว 4 เสาหลักที่ว่านั้นก็คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหน่วยราชการ ประชาชน และอาสาสมัคร

นอกจากนี้ หัวใจของความสำเร็จในการพัฒนาคนก็ต้องเริ่มจากการจัดการความรู้ ต้องสร้างเวทีการแลกเปลี่ยนความคิด ต้องสร้างโอกาสสร้างเครื่องมือ ต้องมีข้อมูล และมีพื้นที่ให้ชาวบ้านได้แสดงศักยภาพ เพราะบางคนมีความรู้อยู่กับตัว แต่ไม่มีพื้นที่ให้แสดงออกก็ไม่ทำให้เกิดการพัฒนาแต่อย่างใด

ตำบลดอนแก้วยังสามารถพัฒนาตัวเองให้เข้มแข็งขึ้นอีก เพราะเราไม่ได้ทำงานแค่ภายในตำบลอย่างเดียว ตัวอย่างหนึ่งคือการเข้าร่วมกับโครงการตำบลสุขภาวะของ สสส. ที่ช่วยให้เราได้รู้จักกระบวนการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ สามารถปรับเปลี่ยนความรู้ให้เป็นทุนที่มีค่า ดึงศักยภาพของตัวเองออกมา ขับเคลื่อนตำบลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

จากตำบลแม่ข่าย สู่การเป็นศูนย์บูรณาการด้านการจัดการสุขภาพ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเคราะห์ตัวเอง จับความเชี่ยวชาญออก

มา จนเป็นชุดความรู้ของการจัดการตำบล กระทั่งวันนี้แตกยอดเป็นกิ่งใหม่ สู่การเป็น ‘มหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุข’ โดยทุกสิ่งที่ตำบลดอนแก้วได้ส่งสมมา ได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นบทเรียน เพื่อให้พลเมืองของดอนแก้วได้เข้ามาเรียนรู้อย่างจริงจัง และรวมถึงเพื่อนเครือข่ายจากทั่วประเทศที่จะเข้ามาเก็บเกี่ยวความรู้ที่เรามีตรงนี้เพื่อนำกลับไปใช้ต่อยอดในการพัฒนาท้องถิ่นของตัวเองต่อไป

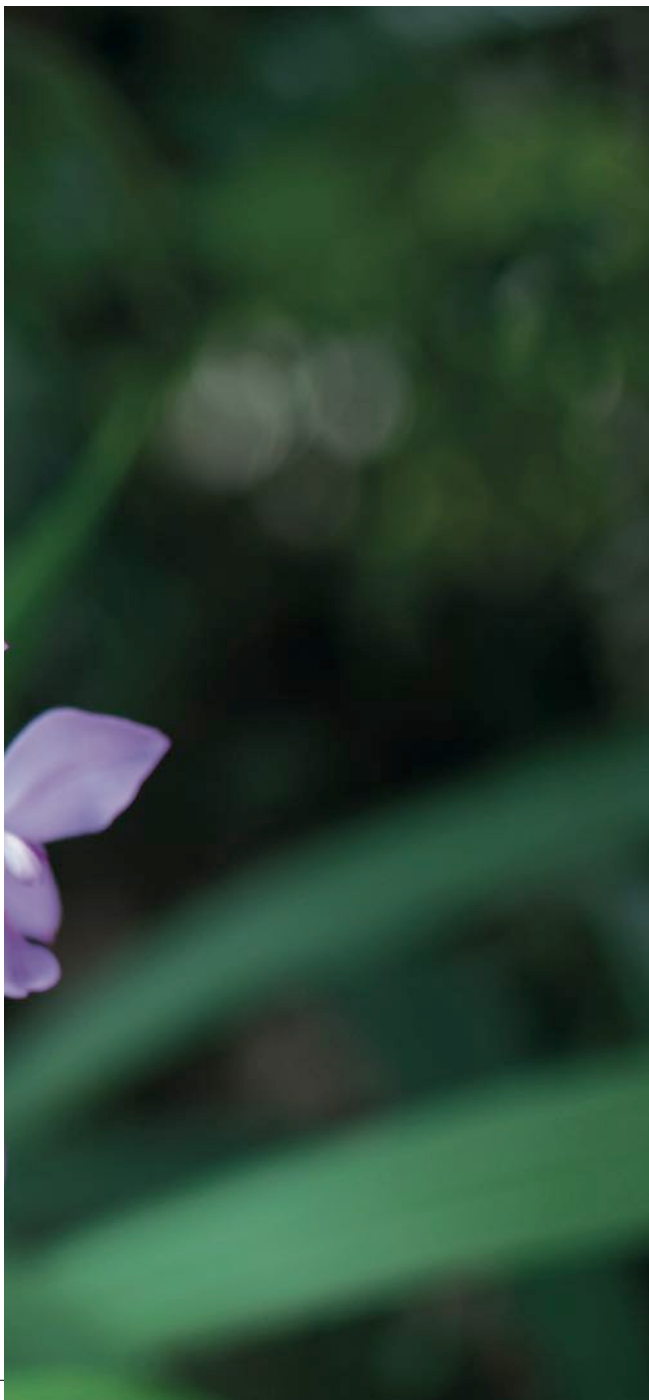
ตำบลดอนแก้วเป็นตำบลแห่งการเรียนรู้มานานแล้ว ผู้คนจากทั่วสารทิศแวะเวียนเข้ามาดูงาน แต่วันนี้ชุดความรู้ทั้งหมดทั้งมวลได้แปรเปลี่ยนเป็นโครงสร้างหลักสูตรที่มี 4 วิชาหลัก อันได้แก่ วิชาธรรมาภิบาล วิชาพัฒนาระบบข้อมูล วิชาการวางแผนและการพัฒนา วิชานโยบายสาธารณะ และ 2 วิชาเลือก ได้แก่ วิชานวัตกรรมสุขภาพ วิชานวัตกรรมส่งเสริมการพัฒนา ซึ่งแตกยอดต่อออกมาอีก 7 และ 6 วิชา ตามลำดับ

เราทำงานอย่างหนักเพื่อสังเคราะห์หลักสูตรออกมาสำหรับผู้เรียน มิใช่การลงพื้นที่แล้วหยิบฉวยเอาตามความสามารถ เรามั่นใจว่าผู้ที่ผ่านหลักสูตรนี้จะต้องได้อะไรกลับไป ปัญหา แรงบันดาลใจ ภาวะความเป็นผู้นำ ความเป็นพลเมือง เราหวังให้เกิดกับทุกคนที่เข้ามาร่วมเรียนรู้ใน ‘มหาวิทยาลัยดอนแก้วสร้างสุข’

ปรับปรุงเพิ่มเติมจากบทสัมภาษณ์ในหนังสือ

‘พลเมืองวิวัฒน์ : ปฏิรูปประเทศไทยด้วยพลังชุมชนท้องถิ่น’

ติดต่อ

Contact

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

เลขที่ 200 หมู่ 4 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180

โทรศัพท์ 053-121585

อรรถัย วงศ์อนุกุล ไม่ไผ่เขต

เลขที่ 10/2 หมู่ 2 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180

โทรศัพท์ 084-0428693

ร้านสารธารณ โดยวัชร จันทศิริ

หมู่ 10 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180

โทรศัพท์ 085-077-2422

เปี่ยม พ่อครูกวนดา เชียงตา

เลขที่ 81/1 หมู่ 10 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180

โทรศัพท์ 086-1979745

ร้านกล้วยเตี้ยวันหยุด

หมู่ 5 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180

ข้าวมันไก่โกเฮง

หมู่ 8 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180

โทรศัพท์ 053-890173

ขอบคุณข้อมูลบางส่วนจากหนังสือ ‘ดอนแก้ว’

ชุดสุขคติท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการเรียนรู้

โดย วีรวรรณ ศิริวัฒน์

ตีพิมพ์ กรกฎาคม 2553

пенไท พับลิชชิง

